

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY SAHİPLERİNİN TASFİYE PAYI ALMA HAKKI*

Şengül AL KILIÇ**

ÖZ

Bir paysahipliği hakkı olan tasfiye payı alma hakkı, anonim şirket pawsahiplerinin kâr payı alma hakkından sonraki en önemli mali hakkını oluşturur. Bu hak, şirket sona ermediği sürece talep edilemez. Hakkın alacak hakkına dönüşebilmesi için, şirketin dış tasfiyesinin tamamlanması, pay sahiplerine ödedikleri sermaye bedellerinin iade edilmesi, ayrıca geride bir bakiye değer kalması ve tasfiye memurlarınca hazırlanan kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması gerekir. Nispi müktesep hak kategorisinde yer alan bu hakkın, kuruluştan sonra esas sözleşme değişikliği ile ortadan kaldırılabilmesi, ilgili pay sahiplerinin onayı ile mümkündür. Pay üzerinde intifa hakkı kurulmuşsa, tasfiye payı pay sahibine ödenir ancak bu ikame değer üzerinde intifa hakkı sahibinin hakkı devam eder. Şirketin, bedelsiz payların iktisabı dışında, kendi paylarını edinmesi durumunda tasfiye payı mevcut pay sahipleri arasında dağıtılır. Kanuni ya da sona erme öncesinde esas sözleşmesel bağlam koşullarının yerine getirilmediği pay devirleri bakımından, tasfiye payı alma hakkının payını devretmek isteyen pay sahibinde olduğu söylenebilirse de, payların borsada iktisabı bu durumun dışındadır. Esas sözleşme ile tasfiye bakiyesinin, pay sahiplerine dağıtılmaksızın başka şekillerde kullanılmasına karar verilebileceği gibi; imtiyaz ya da intifa senetleri suretiyle hakkın kullanımının sınırlandırılması ya da dağıtım şekli hususunda farklı usullerin benimsenmesi de mümkündür. Haksız alınan tasfiye paylarının iadesinde TTK'da açıklık bulunmadığından sebepsiz zenginleşme hükümlerine gidilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Tasfiye İşlemleri, Pay Sahipliği Hakkı, Tasfiye Bakiyesinde İmtiyaz, Haksız Alınan Tasfiye Payları

* Bu çalışma, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Alman Türk Hukuk Akademisi tarafından 22.05.2017 tarihinde düzenlenen "Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları" konulu sempozyumda sunulan "Tasfiye Payı" başlıklı tebliğin, özgün katkılar eklenerek geliştirilmiş halidir.

** **Dr. Öğr. Üyesi,** Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku ABD

e-posta: sal@erzincan.edu.tr ; sengulal@gmail.com.

ORCID: 0000-0002-1139-3255

DOI: 10.34246/ahbvuhfd.637957

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 10/10/2019

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 23/10/2019

**SHAREHOLDERS' RIGHT TO RECEIVE LIQUIDATION SHARES IN
JOINT STOCK COMPANIES**

ABSTRACT

The right of receive liquidation shares which is a shareholder right, can be highlighted as one of the most important financial right for the shareholders in the company; however, this right cannot be demanded unless the company expires. In order to transform this right into a right to claim; first, the external liquidation of the company must be completed; second, the amounts of capital that is paid by shareholders must be paid back to all shareholders in the company; third, a price balance should remain as a residuary balance on the accounts of the company; and fourth, the final balance sheet prepared by the liquidators should be approved by the general assembly of the company. If the right of usufruct is established on a share, the liquidation share shall be paid to the shareholders; however, the usufruct holder's right on the replacement value shall continue.

With the articles of association, it may be determined to use the liquidation balance within the different options without distribution of it to the shareholders; it is also possible to restrict the exercise of the right by means of privilege or dividend shares, or to adopt different procedures in terms of distribution manner. Since the provisions of TCC about returning of unfairly received liquidation shares is not clear, the unjust enrichment provisions must be applied.

Key Words: *Joint Stock Company, Liquidation Transactions, Right of Shareholder Ownership, Privilege on the Liquidation Balance, Unfairly Received Liquidation Shares.*

GİRİŞ

Anonim şirketlerde tasfiye payı alma hakkı, pay sahibinin kâr payı alma hakkından sonraki, bir diğer önemli mali hakkını oluşturmaktadır¹. Ancak anonim şirketlere ortak olmak isteyen kişilerin öncelikli amaçları, şirketin kazanç elde etmesi ve elde edilen kazançtan kendilerinin de pay alabilmesi olduğundan, tasfiye payı almanın, pay sahibinin şirkete ortak olmasındaki ilk ve yegâne amacı olmadığı da rahatlıkla ifade edilebilir.

Tasfiye payı alma hakkı, hakkın talep edilebileceği zaman ve hakkın talep edilme sıralaması bakımından birtakım sınırlandırmalara tâbidir².

¹ BACHMANN (Editör: SPINDLER/STILZ), § 271, s. 748, N. 1; KRAFT (Editör: ZÖLLNER), § 271, s. 81, N. 2.

² Bu hususta bkz. ARSLANLI, s. 233-234; PULAŞLI, C. II, s. 1859, N. 85; BÜRGI/NORD-

Her şeyden önce pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkı, anonim şirketin faaliyetlerini sürdürdüğü dönemde talep edilemez³. Hak ile ilgili sürecin işlemeye başlayabilmesi için, öncelikle anonim şirketin sona ermesi gerekir⁴. Ancak bu hak, anonim şirketin sona erdiği her durumda değil; yalnızca tasfiyeyi gerektirecek bir sona erme sebebi ile sona erdiği hallerde ortaya çıkacağından, tasfiyesiz sona erme hallerinde pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkından da söz edilemez⁵. Bu hakkın talep edilebilir hale gelmesi için, ayrıca şirketin dış tasfiyesinin tamamlanması, pay sahiplerine şirkete getirmiş oldukları ödenmiş sermaye tutarının iadesi ve diğer tüm usulî prosedürlerin de yerine getirilmesi gerekir. Tüm bu işlemlerin ardından (*varsa*) kalan değer, kural olarak, pay sahiplerinin ödedikleri sermaye ile orantılı bir biçimde dağıtılır (Bkz. TTK m. 508/1; m. 543/1).

Tasfiye payı alma hakkı ile ilgili kanuni düzenlemeler, özü itibariyle TTK m. 507, m. 508 ve m. 543’de yer almaktadır. Bu hükümler ışığında çalışmamızda öncelikle, tasfiye payı alma hakkı kavramı açıklanacak; bu hakkın hukuki niteliği üzerinde durulacak; bu haktan kimlerin yararlanabileceği ifade edilecektir. Tasfiye payının belirlenmesi; dağıtılabilmesi için aranılan şartlar; dağıtım usulü ve haksız olarak alınan tasfiye paylarının akıbeti hususları da, bu çalışma kapsamında ele alınacak diğer konuları oluşturmaktadır.

I. Tasfiye Payı Alma Hakkı Kavramı

TTK m. 507/1 ile TTK m. 543/1 hükümleri ışığında ***tasfiye payı alma hakkını***, *anonim şirketin tasfiyeyi gerektirecek bir biçimde sona ermesi üzerine, usulünce yürütülen dış tasfiye işlemlerinin tamamlanmasının ardından pay sahiplerine getirdikleri sermayenin iadesini müteakiben, (varsa) bakiye tutar üzerinde, esas sözleşmede aksine bir düzenleme olmadığı sürece, Kanun’da veya esas sözleşmede belirlenen oranlar dâhilinde pay sahiplerinin talepte*

MANN-ZIMMERMANN, Art. 745, N. 2; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 431.

³ PULAŞLI, C. II, s. 1859, N. 85; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 1, N. 923, s. 3, N. 926; KERVANKIRAN, s. 244; KENDİGELEN, s. 191.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. “V.” no’lu başlık.

⁵ Zira bu ihtimalde, anonim şirket her ne kadar sonlandırılmış olsa da, pay sahipleri -TTK m. 141’deki (R.G. Sayı: 27846, Tarih: 14.02.2011) ve SerPK m. 24’deki (R.G. Sayı: 28513, Tarih: 30.12.2012) istisnai durumlar haricinde- devralan şirket bünyesinde pay sahibi olarak varlığını sürdürmektedir. İnfisah olan şirkete ait malvarlığı ise, devralan ya da yeni kurulan şirkete geçmekte ve bu sona erme hallerinde, dağıtımı gerektiren bir tasfiye payı da ortaya çıkmamaktadır (Bkz. TÜRK, s. 114; YASAMAN, s. 20; AL KILIÇ, (2009), s. 42; AL KILIÇ, (2017), s. 42-43. Ayrıca bkz. SCHLUEP, s. 73).

bulunabilme hakkı olarak tanımlamak mümkündür⁶. Görüldüğü üzere, pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkı, sona eren şirketin malvarlığının tamamı üzerinde ve hemen ileri sürülebilecek bir hak değildir. Tasfiye payının dağıtımı, tasfiye sonucunda kalan tutar üzerinden yapılmaktadır ve bu tutar **tasfiye bakiyesi** ya da **tasfiye artığı**⁷ veya **artım kalıntısı**⁸ olarak nitelendirilmektedir.

Dış tasfiye ve pay bedellerinin iadesinden sonra kalan meblağ (tasfiye bakiyesi), şirketin, tüzel kişilik kazandığı andan tasfiye sürecine girdiği (hatta bazı hallerde tasfiyenin daha iyi şartlarda yürütülebilmesi için tasfiye aşamasında yapılan işlemlerin de varlığı söz konusu ise, tasfiye aşamasının sonuçlandırıldığı) aşamaya kadar yürütülen işlemlerden elde edilen tutarı ifade etmekte ve bu tutar üzerinde belirli kıstaslara göre pay sahiplerinin talepte bulunabilme hakkı da, **tasfiye payı alma hakkı** olarak nitelendirilmektedir⁹.

Anonim şirkette pay sahiplerinin mali hakları arasında bir karşılaştırma yapılacak olursa, faaliyetlerini sürdüren anonim şirketlerde pay sahipleri, belirli koşullara uyulması suretiyle, nasıl ki kâr payı alabilme hakkına sahipse; şirketin sona ermesi halinde de, bu hakkın tasfiye payı alma hakkına karşılık geldiği ifade edilebilir¹⁰. Hem kâr payı alma hakkı hem de tasfiye payı alma hakkında, pay sahiplerinin talep edebileceği meblağ, başlangıçta net bir rakam olarak belirlenmiş değildir. Ancak belirli aşamalardan geçildikten sonra, kendilerine düşecek tutarın tespiti yapılabilmektedir. Bununla birlikte “**kâr payı veya tasfiye bakiyesinde imtiyaz**”¹¹ (TTK m. 478/2) ya da “**kâr payı veya tasfiye payına katılma hakkı veren intifa senetleri**”¹² (TTK m. 503) ile ilgili durumlar bir kenara bırakılacak olursa, pay sahiplerinin şirkete getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarının ödenen kısımları, her bir pay sahibinin kâr payı veya tasfiye payı alma hakkının tespitinde yol gösterici niteliktedir (Bkz. TTK m. 508).

Şirketin zarar ettiği hallerde ise, önceki yıl zararları kapatılmadığı ve kanuni yedek akçeler ayrılmadığı sürece, pay sahiplerinin kâr payı alamaması

⁶ Ayrıca bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 1, N. 923; PULAŞLI, C. II, s. 1859, N. 85; KERVANKIRAN, s. 243.

⁷ TEOMAŇ, s. 243; TEKİL, s. 390; PULAŞLI, C. II, s. 1859, N. 85; YILDIZ, s. 146; AY-HAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 431; BAHTİYAR, s. 303; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 346.

⁸ İMREGÜN, s. 336.

⁹ Ayrıca bkz. BUDLIGER, s. 18.

¹⁰ BUDLIGER, s. 18.

¹¹ Bu hususta ayrıca bkz. OKUCU TAFTALI, s. 55-59.

¹² Ayrıca bkz. OKUCU TAFTALI, s. 41-47.

sonucu ile karşı karşıya kalınacağı gibi (TTK m. 509/2, m. 523); tasfiye aşamasında dış tasfiye kapsamında mevcut borçların dahi ödenemediği ya da mevcut borçlar ödense dahi iç tasfiye kapsamında pay sahiplerinin şirkete getirdikleri sermaye bedellerinin iade edilemediği hallerde, tasfiye payı alma hakkından da söz edilemeyecektir. Yapılan tüm bu açıklamalar tasfiye payı alma hakkının, şirket alacaklılarının alacak hakkı ve pay sahiplerinin ödedikleri sermaye paylarını geri alma hakkı karşısında ikincil nitelikte bir hak olduğunu ortaya koymaktadır¹³.

II. Tasfiye Payı Alma Hakkının Hukuki Niteliği

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹⁴ (eTTK) döneminde tasfiye payı alma hakkı, Kanun'da "*müktesep hak*" kategorisi içerisinde değerlendirilmekteydi. Bu anlamda konu ile ilgili düzenleme, **eTTK m. 385'de**, "*müktesep haklar*" başlığı altında hüküm altına alınmıştı. İlgili düzenlemeden yola çıkılarak, esas sözleşmenin değiştirilmesinde müktesep hakların, bu değişiklik kararına büyük bir sınırlama getirdiği sonucuna varılabilmekteydi¹⁵. Yine eTTK m. 385/2'de, müktesep haklar örnek kabilinden sayılmıştı¹⁶. Ancak bahsi geçen bu fıkra da yer alan, "*genel kurula katılma*", "*iptal davası açma*", "*oy kullanma*" hakları, pay sahiplerinin rızaları ile dahi üzerinde değişiklik yapılamayacak haklar (*vazgeçilemez nitelikteki haklar*¹⁷ - Karş. 6102 sayılı TTK m. 447/1, a) kategorisinde olduğundan, hükmün "*müktesep haklar*" üst başlığı ile madde içeriğinin birbiriyle uyumlu olmadığı doktrinde haklı olarak ileri sürülmekteydi¹⁸. Zira müktesep haklar, pay sahibinin rızası olmaksızın

¹³ Ayrıca bkz. HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, s. 1955, N. 9; BÖCKLI, § 17, s. 2349, N. 64; OTT (Editör: WACHTER), § 271, s. 1434, N. 2; FÜLLER (Editör: BÜRGERS/KÖRBER), § 271, s. 1594, N. 1-2.

¹⁴ R.G. Sayı: 9353, Tarih: 09.07.1956.

¹⁵ Bkz. eTTK m. 385/1: "**...Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz**".

¹⁶ eTTK m. 385/2 şu şekildeydi: "*Müktesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tâbi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyile azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır*".

¹⁷ Ayrıca bkz. DOMANİÇ, s. 928-929.

¹⁸ DOMANİÇ, s. 932; KAYA, s. 71; İMREGÜN, s. 329; BAHTİYAR, s. 315-316; MOROĞLU, (2017), s. 203-205. Ayrıca bkz. ERDEM, s. 36. Doktrinde *Ansay* ise, tasfiye payının müktesep hak olduğunu ifade etmekte; ancak pay sahibinin rızası ile dahi bu hakkın kendisinden alınamayacağını vurgulayarak, esasında bu hakkı, vazgeçilemez hak olarak nitelendirmekteydi (Bkz. ANSAY, s. 244). Ayrıca bkz. TTK m. 452 hükmüne ilişkin madde gerekçesi.

elinden alınamayacak, ancak pay sahibinin rızası ile üzerinde tasarruf edilebilen haklar olarak tanımlanmaktaydı¹⁹. Müktesep haklar, öğretilerde pay sahibinin rızası olmaksızın değiştirilemeyen “*mutlak müktesep haklar*” ile özü korunan ancak kapsamı kanunda veya düzenleme yapılmasına müsaade edilmişse esas sözleşmede öngörülen belirli kurallara riayet edilmek suretiyle sınırlandırılabilen “*nispi müktesep haklar*” olmak üzere ikiye ayrılmakta²⁰; tasfiye payının ilk esas sözleşme ile tamamen pay sahibinin elinden alınmadığı hallerde, pay sahibi açısından müktesep hak niteliği taşıyacağı savunulmaktaydı²¹.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda da, “*müktesep haklar*” kavramı varlığını sürdürmekle birlikte²², yeni Kanun’da, eTTK m. 385/1 hükmündeki “*Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz*” ifadesine yer verilmediği; müktesep hakların tanımının yapıldığı ve örnek kabilinden sayıldığı eTTK m. 385/2 hükmünün de TTK’ya alınmadığı görülmektedir²³.

TTK m. 507/1’de, pay sahiplerinin kural olarak, şirketin sona ermesi halinde tasfiye bakiyesine katılma haklarına yer verilmiş olmakla birlikte, bu hakkın niteliğine ilişkin olarak, bahsi geçen hükümde herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu çerçevede öncelikle, anonim şirketlerde pay sahiplerinin tasfiye payı alma haklarının vazgeçilmez bir hak olmadığının vurgulanması gerekir²⁴. Zira 6102 sayılı Kanun’da açıkça, tasfiye payı hakkında esas

¹⁹ MAURER, s. 21; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 493, N. 866; SCHLUEP, s. 6-7; von STEIGER, s. 345.

²⁰ Sınırlandırılma ya da tamamen mahrum bırakma açısından müktesep haklara dair yapılmış ayrımlar için ayrıca bkz. MAURER, s. 32-37; FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 39, s. 472-473, N. 116-120.

²¹ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005) s. 493 vd., N. 866 vd.. Ayrıca bkz. SCHLUEP, s. 81.

²² Bkz. TTK m. 452 hükmünün madde gerekçesi.

²³ 6102 sayılı Kanun’un m. 452 hükmünde yer alan düzenleme artık şu şekildedir: “*Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyararak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır*”. İlgili hükmün madde gerekçesinde, bu şekilde bir düzenlemeye gidilmesinin sebebi, “*müktesep hakların 6762 sayılı Kanun’da yetersiz şekilde tanımlanmış olması ve mülga Kanun m. 385/2 hükmünün yanlış anlaşılmalara yol açması; 6762 sayılı Kanun’da sayılan listenin müktesep hakların tümünü kapsamaması, müktesep hakların farklı türde ve hatta derecede olabilecekleri*” şeklinde açıklanmıştır.

²⁴ Ayrıca bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 2, N. 924 (g).

sözleşme ile aksine düzenlemeler yapılmasına izin verilmiştir (TTK m. 507, m. 508, m. 543). Oysa vazgeçilemez haklarda, pay sahiplerinin rızaları ile dahi sözleşmede aksine düzenleme yapılması mümkün değildir²⁵.

Müktesep hak niteliğine sahip olan tasfiye payı alma hakkı, kanaatimizce, *nispi müktesep hak* kategorisine dâhil edilmelidir²⁶. Hakkın özüne dokunulmaması kaydıyla²⁷, tasfiye payının dağıtımı usulü hakkında, malvarlığının kullanımına ilişkin esas sözleşmede başkaca usuller benimsenebilir ya da imtiyazlı paylar veya tasfiye bakiyesine katılma hakkı veren intifa senetleri yoluyla bu hakkın sınırlandırılması yoluna gidilebilir (Bkz. TTK m. 507, m. 508, m. 543).

Ancak bu noktada ikili bir ayrıma gidilerek konunun incelenmesinde fayda bulunmaktadır:

a) Pay sahiplerinin tasfiye payı hakkından tamamen yoksun bırakılabilmesi bakımından, her ne kadar doktrinde *anonim şirketlerin yalnızca iktisadi amaçla kurulabileceklerinden bahisle*, pay sahiplerinin tasfiye payından tamamen yoksun bırakılmayacağı savunulmuş olsa da²⁸; *kâr payı alma hakkından farklı olarak*, esas sözleşmede yer alan hükümle pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkından tamamen yoksun bırakılabileceği düşüncesindeyiz²⁹. Zira tasfiye payı alma hakkı, anonim şirketlerde pay

²⁵ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2019), s. 684, N. 870e; PULAŞLI, C. II, s. 1831, N. 1; DOMANIÇ, s. 928-929; KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/MANAVGAT, C. 2/2, s. 20; MOROĞLU, (2016), s. 269 vd.; MOROĞLU, (2017), s. 160.

²⁶ Aynı yönde bkz. PULAŞLI, C. II, s. 1860, N. 87; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 431; NEUHAUS/BLÄTTER (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 660, s. 541, N. 18; FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 40, s. 498, N. 102; YILDIZ, s. 146; KAYA, s. 72; ŞENER, (2015), s. 216. Aksi yönde bkz. KERVANKIRAN, s. 246 (*Yazar, tasfiye payı alma hakkının mutlak müktesep hak olduğunu ve pay sahibinin rızası olmadan genel kurul kararıyla sınırlandırılmayacağını savunmaktadır*). Tasfiye payı alma hakkının müktesep hak olmadığı yönünde bkz. KARAMAN COŞGUN, s. 241 (*Yazar, bu hakkın esas sözleşme ile tamamen kaldırılabilmesi, tasfiye bakiyesinin pay sahiplerine dağıtılmaması yönünde bir karar alınabilmesinin mümkün olması nedeniyle, bu hakkın bir müktesep hak olmadığını ileri sürmektedir*); TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 2.

²⁷ SCHLUEP, 81.

²⁸ ARSLANLI, s. 233.

²⁹ Aynı yönde bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 1, N. 923 ve s. 2, N. 924; PULAŞLI, C. II, s. 1862, N. 93; KERVANKIRAN, s. 248-249; KARAMAN COŞGUN, s. 246; TEKİNALP, (2015), s. 356, N. 14-36; KAYA, s. 72; YILDIZ, s. 146; HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, 1954, N. 6; WIEDEMANN, § 271, s. 544, Anm. 1; HEBERLEIN, s. 51; ŞENER, (2015), s.

sahiplerinin şirkete ortak olmalarındaki yegâne amacını teşkil etmemekte; aksine, pay sahiplerinin asıl amaçlarını, şirketin faaliyetlerini sürdürerek kazanç elde etmesi ve elde edilen kazançtan kâr payı alabilmeleri oluşturmaktadır. Bu nedenle esas sözleşmeye hüküm konulması suretiyle, pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakları tamamen ellerinden alınarak, kalan tasfiye bakiyesini oluşturan malvarlığının başka bir biçimde (*örneğin bir derneğe ya da vakfa bağışlanmasında olduğu gibi*) kullanılmasına karar verilebilir³⁰. TTK m. 507/1'de yer alan “...*esas sözleşmede sona eren şirketin malvarlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde...*” ifadesi de varmış olduğumuz bu sonucu desteklemektedir. Ancak böyle bir hüküm, *kuruluş aşamasında değil de, sonradan şirket esas sözleşmesine eklenecek ise*, tasfiye payının tüm pay sahipleri bakımından ortadan kaldırılması halinde, tüm pay sahiplerinin oybirliği ile³¹; bazı pay sahipleri açısından kaldırılması söz konusu ise, ilgili pay sahiplerinin onayıyla sözleşme değişikliğinin yapılması gerekir³². Çünkü böyle bir karar, tasfiye payına ilişkin hakkın özünü ortadan kaldırmakta; hakkın özüne etki etmektedir.

b) Tasfiye paylarının, tasfiye bakiyesinde imtiyazlı paylar ya da tasfiye bakiyesine katılma hakkı veren intifa senetleri çıkarılması suretiyle sınırlandırılması ihtimalinde ise, imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin esas sözleşme değişikliğinin, esas sermayenin en az % 75'ini temsil eden payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınması gerekli ve yeterlidir.

216; RIEK, s. 168; PIRINGER, s. 23; RIESENHUBER (Editör: SCHMIDT/LUTTER), § 271, s. 3004, N. 8; TEOMAN, s. 244.

³⁰ Aynı yönde bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 1, N. 923; BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 896, N. 4; SCHLUEP, s. 80 ve s. 82; FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 40, s. 498, N. 103; KRAFT (Editör: ZÖLLNER), § 271, N. 3; WIEDEMANN, § 271, s. 544, Anm. 1; DOMANIÇ, s. 1492. Aksi yönde bkz. ARSLANLI, C. IV-V, s. 233.

³¹ FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 40, s. 498, N. 103; NEUHAUS/BLÄTTER, Art. 660, s. 542, N. 20; RIEK, s. 168; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 2, N. 924 (1); KERVANKIRAN, s. 249; YILDIZ, s. 146; SCHLUEP, s. 81; BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 896, N. 4; ŞENER, (2015), s. 216; TEOMAN, s. 244 [*Bahsi geçen tüm yazarlar, esas sözleşmede sonradan yapılacak olan değişikliklerle, tasfiye payı alma hakkının pay sahiplerinin tamamı açısından mı yoksa, bir kısmı açısından mı ortadan kaldırıldığı hususunda bir ayrıma gitmeksizin, tasfiye payı alma hakkının kaldırılması kararının (alınan bu ortadan kaldırma kararıyla ilgili olsun olmasın) tüm pay sahiplerinin oy birliği ile alınacağını ifade etmişlerdir*].

³² HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, 1954, N. 5 ve N. 7; SCHLUEP, s. 83; BUDLIGER, s. 85; von STEIGER, s. 345; RIESENHUBER (Editör: SCHMIDT/LUTTER), § 271, s. 3004, N. 8; FÜLLER (Editör: BÜRGER/KÖRBER), § 271, s. 1595, N. 8.

Kuruluş aşamasında tasfiye paylarında imtiyaz oluşturulmayıp, sonradan esas sözleşmede yapılan değişiklik ile tasfiye bakiyesinde imtiyazlı paylar oluşturulması halinde kanaatimizce ayrıca TTK m. 454/3 ve 4'e göre toplanılarak onay verilmesine gerek yoktur³³. Çünkü ***ilk esas sözleşme ile tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturulmak suretiyle bir sınırlama yapılmasına gidilmemiş olması***, kuruluş aşamasındaki pay sahiplerinin tamamını, tasfiye bakiyesinde imtiyazlı pay sahibi konumuna getirmez. Zira imtiyaz, TTK m. 478/2 gereğince, “*diğer paylara nazaran, paya tanınan üstün bir hak*” olarak nitelendirilmektedir. Aynı konumdaki iki paydan, birine, diğerine oranla üstün bir hak sağlanması halinde imtiyazdan söz edilecektir³⁴. Kuruluş aşamasında, tüm pay sahiplerinin ödenmiş sermayeleri oranında tasfiye bakiyesi alma hakkının olduğu ve bir ya da birkaç paya, tasfiye bakiyesine katılma hakkında, diğerlerine nazaran daha üstün nitelikli haklar sağlanmadığı durumlarda tüm payların (*birinin diğerine bir ayrıcalığı olmaksızın*) tasfiye bakiyesine katılma hakkının olması, o paylar bakımından bir imtiyaz hakkı teşkil etmez. ***Sonradan esas sözleşmede yapılacak olan bir değişiklikle bazı paylara, tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı sağlanmak istendiğinde***, bu durumda ödediği sermaye payı oranında tasfiye bakiyesine katılma hakkına sahip payların tamamının etkileneceği ve onların tasfiye bakiyesine katılma haklarında her koşulda bir sınırlama olacağı açıktır. Fakat buna rağmen kanun koyucu, imtiyazlı payların esas sözleşme değişikliği suretiyle oluşturulmasında, ***oy birliğini değil; esas sermayenin yüzde yetmiş beşinin olumlu yöndeki nisabını*** yeterli görmektedir [TTK m. 421/3, (b)].

Tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturulmak amacıyla yapılan bir esas sözleşme değişikliğinin varlığı halinde TTK m. 454'deki düzenleme her durumda değil; ***ancak ve sadece, kuruluş aşamasında veya daha sonraki bir aşamada, tasfiye bakiyesinde imtiyazlı başka paylar oluşturulmuşken; sonradan bunların haricinde yeni başka paylara da aynı imtiyazın sağlanması ya da önceki imtiyazlı payların haklarının sınırlandırılması halinde***, uygulama alanı bulur³⁵. Böyle bir ihtimalde, önceden tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı elde eden pay sahiplerince oluşturulan İPSÖK tarafından, sonradan alınan bu esas sözleşme değişikliği kararının ayrıca hükümde öngörülen nisaplara uyularak onaylanması gerekir (TTK m. 454).

³³ Aynı yönde bkz. ŞENER, (2015), s. 217. Karş. PULAŞLI, C. II, s. 1862, N. 92; KERVAN-KIRAN, s. 248.

³⁴ Ayrıca bkz. TTK m. 479/1 hükmünün madde gerekçesi.

³⁵ NEUHAUS/BLÄTTER, Art. 661, s. 542, N. 22.

İsviçre hukukunda, 4 Ekim 1991’de İsv. BK’da (OR) yapılan ve 1 Temmuz 1992 tarihinden itibaren yürürlüğe giren değişikliğin ardından, nispi nitelikteki müktesep haklara Kanun’da yer verilmediği görülmektedir. Buna gerekçe olarak, *nispi müktesep hakların göreceli bir hal alması; bir hak olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği hususunda tereddütlerin bulunması; OR Art. 646’nun ilk halinde her ne kadar müktesep haklar sıralanmış olsa da, bunun hem tahdidi olmaması hem de burada sayılanlardan bazılarının müktesep hak olarak nitelendirilememesi; ayrıca bu hükümde sayılan hakların, bazen mutlak anlamda korunurken, bazen ise, sadece özünün korunması* gösterilmiş ve OR Art. 646 hükmünün Kanun’dan çıkarılmasının ardından, konunun dürüstlük kuralı çerçevesinde karara bağlanacağı kabul edilmiştir³⁶. Esasında Türk hukuku açısından vazgeçilemez nitelikteki hakları ihlal eden genel kurul kararlarının baştan itibaren batıl olduğu [TTK m. 447/1 (a)] hususunda tereddüt bulunmamaktadır³⁷. Müktesep hakların ihlali halinde ise, bu ihlalin hakkın özünü etkileyecek veya hakkı tamamen ortadan kaldıracak nitelikte olması durumunda, ilgili pay sahibinin rızası alınmadığı sürece bu kararın uygulanamayacağı³⁸; eşitlik ilkesine aykırı ve özellikle dürüstlük kuralının ihlali anlamına gelen hak sınırlamalarını içeren genel kurul kararlarının ise, iptali kabil olduğu düşünüldüğünde, müktesep ve vazgeçilemez haklar bakımından Kanun’da ayrıca bir vurgu yapılmasına gerek olmadığı düşüncesindeyiz³⁹.

III. Tasfiye Payı Alma Hakkından Yararlanabilecek Olan Hak Sahipleri

Tasfiye aşamasında bulunan bir anonim şirkette, gerekli koşullara ve usullere uygun hareket edilmesi durumunda, tasfiye bakiyesinden yararlanma (tasfiye payı alma) hakkına sahip olanlar şu şekilde sıralanabilir:

A. Pay Sahipleri

Anonim şirketlerde tasfiye bakiyesine katılma hakkı (*tasfiye payı alma hakkı*), bir pay sahipliği hakkı olarak karşımıza çıkar. Tasfiye payı alma

³⁶ FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 39, s. 472, N. 115; NEUHAUS/BLÄTTER, Art. 660, s. 539, N. 4-5; PULAŞLI, C. II, s. 1996- 1998, N. 4-7, s. 2000, N. 11-12; KAYA, s. 73. Ayrıca bkz. KIRCA/ŞEHRİALİ ÇELİK/MANAVGAT, C. 2/2, s. 25-28.

³⁷ Bu hususta ayrıca bkz. MOROĞLU, (2017), s. 160 vd.; KIRCA/ŞEHRİALİ ÇELİK/MANAVGAT, C. 2/2, s. 19 vd..

³⁸ Ayrıca bkz. ve karşı. KIRCA/ŞEHRİALİ ÇELİK/MANAVGAT, C. 2/2, s. 34-35.

³⁹ Aynı yönde bkz. İMREGÜN, s. 330-331; KAYA, s. 73; PULAŞLI, C. II, s. 2000, N. 11-12. Ayrıca bkz. ERDEM, s. 41-42.

hakkından yararlanılabilmesi için, *tasfiye payı dağıtımının yapıldığı anda*, anonim şirketin pay sahibi sıfatına sahip olunması gerekir.

TTK m. 507/1’de yer alan “...**Şirketin sona ermesi halinde, her pay sahibi,...tasfiye sonucunda kalan tutara, payı oranında katılır**” ifadesi, tasfiye payı alma hakkının bir pay sahipliği hakkı olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu hakkın kullanılabilmesi için, pay sahiplerinin asgari belirli bir oranda payı elinde bulundurması (*örneğin bir azınlık oluşturması*) şartı aranmamaktadır.

Bu bağlamda, tasfiye payı alma hakkının, paya bağlı bir hak olduğunun; anonim şirkette pay sahipliği sıfatı devam ettiği müddetçe, bu hakkın da devam edeceğinin; payın, dağıtım aşamasından önce usulünce devri halinde hakkın, payı devralan kişi tarafından talep edilebileceğinin hatırlatılmasında fayda bulunmaktadır (TTK m. 507/1, m. 508, m. 543/1).

Pay sahibinin kuruluş aşamasında sermaye bedelini, taahhüt ettiği halde süresinde ödememesi üzerine anonim şirketten ıskat edilmesinin neticesi olarak ortaklıktan çıkarılması halinde⁴⁰ -TTK m. 483/1, c. son gereğince, ıskat neticesinde, pay sahibi, ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağından- artık pay sahibi sıfatı taşımayan bu kişiye, tasfiye payı ödemesi de yapılmayacaktır. İskat yaptırımının kuruluş aşamasında taahhüt edilen sermaye payları bakımından değil de, sermaye artırım neticesinde kuruluş sonrasında taahhüt edilen paylar bakımından uygulanması halinde ise, pay sahibi, yalnızca bu paylara denk gelen tasfiye payı alma hakkından yoksun bırakılacaktır. Yine sermaye azaltımı nedeniyle pay itfa yoluyla söndürülmüş ise⁴¹ (Bkz, TTK m. 475), pay sahipliği sıfatının yitirilmesine bağlı olarak, ilgilinin tasfiye payı alma hakkı da sona erecektir⁴².

B. Pay Üzerinde İntifa Hakkına Sahip Olanların Tasfiye Payı Alma Hakkından Yararlanıp Yararlanamayacağı Meselesi

Pay üzerinde intifa hakkı tesis edilmesi ihtimalinde, tasfiye payı alma hakkının kime ait olacağı sorusunun cevaplandırılmasında fayda bulunmaktadır. İntifa hakkı, kullanıcıya tam yararlanma yetkisi tanıyan bir

⁴⁰ PULAŞLI, C. II, s. 1829, N. 10; TEKİNALP, (2015), s. 386, N. 14-88; TEKİL, s. 382; ŞENER, (2017), s. 605; ALTAŞ, s. 494, dn. 35; AKDAĞ GÜNEY, s. 92.

⁴¹ Bu hususta ayrıca bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2019), s. 674-675, N. 850.

⁴² BUDLIGER, s. 22.

haktır. Ancak bunun aksi sözleşmeyle kararlaştırılabilir (TMK⁴³ m. 794/2). İntifa hakkı, herkese karşı ileri sürülebilen şahsi irtifak hakları arasında yer alır ve bu hakkın sahibi, TMK m. 803/1 hükmü gereğince, hakkın konusunu teşkil eden malı zilyetliğinde bulundurma, bu malı yönetme, bu malı kullanma ve ondan yararlanma yetkisi ile donatılmıştır.

TTK'da pay üzerinde intifa hakkı kurulması ile ilgili olarak “oy kullanma hakkı” açısından özel bir düzenleme yapıldığı ancak diğer hallere değinilmediği görülmektedir. TTK m. 432/2 hükmü gereğince, “Bir payın üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, aksi kararlaştırılmamışsa, oy hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır”.

İntifa hakkı, *hak sahibinin ölümü, intifa konusu şeyin tamamen yok olması, sürenin sona ermesi, hak sahibinin vazgeçmesi hallerinden birinin gerçekleşmesi* ile sona erer (TMK m. 796). Bu hallerden biri gerçekleşmediği sürece, anonim şirketlerde pay üzerinde kurulan intifa hakkı, pay ortadan kalkıncaya kadar varlığını sürdürür. Anonim şirketin tasfiye aşamasına girdiği zamanda da, pay hâlâ varlığını sürdüreceğinden, şirketin tasfiyeye girmiş olmasının pay üzerindeki intifa hakkını kendiliğinden sona erdirmeyeceği aşikârdır.

Bununla birlikte, intifa hakkının kapsamına “tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı”nın dâhil olup olmadığının tespiti gerekir. Doktrinde de haklı olarak savunulduğu üzere, intifa hakkının kapsamına, tasfiye payı doğrudan girmez; zira tasfiye payı, intifa hakkı sahibine verilen yetkiler dâhilindeki bir semere; (kâr payı, hazırlık dönemi faizi gibi) periyodik bir ödemenin parçası değildir⁴⁴. Tasfiye payı, üzerinde intifa hakkı kurulmuş olan paya ilişkin bir ikame değer (*das Surrogat/der Ersatz*) olarak kabul edilmektedir⁴⁵. Bu çerçevede, tasfiye payından yararlanma hakkı, pay sahibinin kendisine ait olacak; ancak tasfiye bakiyesi kapsamında elde edilen ve alacak hakkına dönüşen bu ikame değer üzerinde⁴⁶, intifa hakkı sahibinin hakkı (*bu hakkın*

⁴³ R.G. Tarih: 08.12.2001, Sayı: 24607.

⁴⁴ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 636, N. 1126; KENDİGELEN, s. 192; KARAMAN COŞGUN, s. 251. Ayrıca bkz. TEKİL, s. 445-446; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 199.

⁴⁵ KENDİGELEN, s. 192.

⁴⁶ Bu ikame değer, pay üzerinde kurulan intifa hakkının başlangıcı aşamasındaki değerine oranla (negatif ya da pozitif yönde) farklılık arz ediyor olmasının, pay sahibi ile intifa hakkı sahibi arasındaki hukuki ilişki üzerinde bir etkisinin olmayacağı; pay sahibine düşen tasfiye payının (bu oran başlangıçtaki orana göre, şirketin dağıtmadığı yedek akçeleri, kârlı yatırım-

sona ermesine neden olan sebeplerden biri meydana gelmediği sürece) devam edecektir⁴⁷.

C. Kendi Paylarını İktisap Eden Şirket Tüzel Kişiliğinin Tasfiye Payı Alma Hakkından Yararlanıp Yararlanamayacağı Meselesi

Anonim şirketin kendi paylarını iktisap ettiği hallerde, TTK m. 389 hükmü gereğince, *bedelsiz payların iktisabı hali hariç olmak üzere*, bu iktisap, şirkete hiçbir pay sahipliği hakkı vermeyeceğinden, bu paylara ilişkin hem malvarlıksal hem de yönetsel hiçbir hak şirket tarafından kullanılmayacak ve bu haklar, paylar şirketin elinde bulunduğu müddetçe donacaktır⁴⁸. Bu çerçevede şirket, pay sahipliği hakkının bir neticesi olarak karşımıza çıkan tasfiye payı alma hakkından da yararlanamayacak ve tasfiye payının dağıtımını esnasında şirketin elinde bulundurduğu paylara denk düşen tasfiye payı da, diğer pay sahipleri arasında dağıtılacaktır⁴⁹.

Bununla birlikte, TTK m. 389'da yer alan düzenleme nedeniyle, yavru şirketin anonim şirketin paylarını iktisap ettiği hallerde ise, ilgili hükümde yalnızca "*oy hakkı ve buna bağlı hakların*" donacağı ifade edildiğinden ve tasfiye payı alma hakkı, idari değil; mali nitelikte bir hak olduğundan, ana şirket konumundaki anonim şirketin sona ermesi halinde, yavru şirket, edindiği paylara tekabül eden tasfiye payını alma hakkına sahip olacaktır.

D. Kanuni ya da Esas Sözleşmesel Bağlamın Varlığı Halinde Tasfiye Payını Kimin Alacağı Meselesi

Kanuni bağlam ya da esas sözleşmesel bağlamın varlığı halinde, *bu bağlam şartlarını yerine getirmeyenler tarafından devralınan paylar bakımından*, tasfiye payının kime ödeneceğinin de belirlenmesi gerekir. Bu noktada kanuni ve esas sözleşmesel bağlamın ayrı ayrı ele alınmasında fayda bulunmaktadır.

ları vs. gibi sebeplerle artış ya da şirketin zarar etmesi sebebiyle azalış göstermesi halinde dahi) tamamı üzerinde intifa hakkının devam edeceği yönünde ayrıca bkz. KENDİGELEN, s. 194.

⁴⁷ BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, N. 16; von STEIGER, s. 152; WIEDEMANN, § 271, s. 544, Anm. 1; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 636, N. 1126; KENDİGELEN, s. 192; RIEK, s. 171; ARSLANLI, s. 232, dn. 86; KARAMAN COŞGUN, s. 251; KERVANKIRAN, s. 264.

⁴⁸ Ayrıca bkz. TEKİNALP, (2015), s. 117, N. 9-44.

⁴⁹ KRAFT (Editör: ZÖLLNER), § 271, s. 84, N. 13.

a) Kanuni bağlamın varlığı halinde; anonim şirketlerde payın devri kural olarak serbestçe yapılmakla birlikte, taahhüt edildiği halde bedeli tamamen ödenmemiş senede bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin⁵⁰ devrinde, bu devir işlemine şirketin onay vermesi gerekmektedir (TTK m. 491/1). Böyle bir onayın aranmasının altında yatan gerekçe, devralanın ödeme gücünün yeterli olmadığı durumlarda, taahhüt edildiği halde ödenmemiş olan sermaye bedeli nedeniyle şirketin zarara uğratılmasının önüne geçilmesidir. Bununla birlikte, devre şirketin onay verecek olması, şirketin bu hususta keyfi davranması anlamına da gelmemektedir⁵¹. Bir diğer ifade ile şirket, bu devri, *yalnızca devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenilen teminat verilmemişse*, onaylamaktan kaçınabilir⁵² (TTK m. 491/2). Yapılan devir işlemi, belirtilen bu sebeple, şirket adına yönetim kurulu tarafından onaylanmamışsa, devralan kişi, şirkette pay sahipliği sıfatını kazanamayacaktır⁵³.

Esas sözleşmesel bağlam açısından kabul gören, *şirketin tasfiye haline girmesi durumunda, payın devredilebilirliğine ilişkin sınırlamaların düşeceğine* dair düzenlemenin (TTK m. 492/3), kanuni bağlam bakımından uygulanması mümkün değildir⁵⁴. Bununla birlikte, kanuni bağlama tâbi olan

⁵⁰ SerPK m. 12/1 gereğince, halka arz olunacak (ihraç edilecek) payların bedellerinin tamamen nakden ödenmesi şart olduğundan, nama yazılı pay senetleri bakımından öngörülen kanuni bağlam kuralı, ancak pay senetleri borsaya kote edilmemiş anonim şirketlerde uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca taahhüt edilen sermaye bedelleri tamamen ödenmemiş paylar için, hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamayacağından (TTK m. 484/2), hamiline yazılı pay senetleri bakımından da kanuni bağlamdan söz edilemez.

⁵¹ Bkz. TEKİNALP, (2012), s. 25-26, N. 3-02/3-03; ŞENER, (2017), s. 620; NARBAY, (2012), s. 209; Ayrıca bkz. TTK m. 491/1 hükmünün madde gerekçesi.

⁵² Bu hususta bkz. TEKİNALP, (2012), s. 31 vd., N. 4.05 vd.; AKIN, s. 171 vd..

Yönetim kurulunun teminat talebinde bulunması bir zorunluluk değil, ona kanunen verilmiş bir yetkidir. Ancak teminat istenilmesi gereken bir halde, teminatsız olarak devre onay verilmesinden ötürü şirketin bir zararı söz konusu olursa, bu durum teminat istemeden devre onay veren yönetim kurulunun sorumluluğunu gerektirecektir (Bkz. AKIN, s. 174; BOZKURT, s. 18).

⁵³ TEKİNALP, (2015), s. 150, N. 9-120; AKIN, s. 176.

Kanuni bağlam, bu payların devrinin, miras, miras paylaşımı, eşler arası mal rejimi veya cebri icra yoluyla gerçekleştiği hallerde dikkate alınmayacağından ve bu hallerde, devre şirketin onayı gerekmediğinden (TTK m. 491/1), bu hallerden biri yoluyla devredilen paylarda, tasfiye payı alma hakkı da, payı devralan kişiye ait olacaktır. Kanuni bağlamalı payın bu özel iktisap hallerinden biri yoluyla devralınması ve şirketin TTK m. 493/4'deki imkândan yararlanması hususunda ayrıca bkz. TEKİNALP, (2015), s. 151, N. 9-121; TEKİNALP, (2012), s. 34, N. 4-18.

⁵⁴ Aynı yönde bkz. BOZKURT, s. 45.

bir payın, tasfiye sürecinde devri açısından da kanaatimizce ikili bir ayrıma gidilmesi gerekir.

Kanuni bağlamı bulunan pay, dış tasfiye aşamasında işlemler devam ederken devredilecek olursa, şirket, ödeme yeterliliğini şüpheli gördüğü devralandan teminat istemekte ve bu teminat verilmezse devri onaylamamakta haklıdır. Zira bu aşamada henüz şirket borçları ödenmemiştir. Teminatın verilmemesi halinde, devrin onaylanmamasında hem şirketin hem de tasfiye alacaklılarının korunmaya değer menfaati bulunmaktadır. Böyle bir ihtimalde pay, payını devredende kalacaktır ve dış tasfiye işlemleri kapsamında tasfiye memuru, ödenmemiş pay bedelini ondan tahsil ederek, şirket borçlarının ifası yoluna gidecektir (TTK m. 542/1, a). Dış tasfiyenin tamamlanmasının ardından tasfiye bakiyesinin kalması ihtimalinde ise, tasfiye payı, payını devretmek isteyen ancak şirket onay vermediği için devredemeyen pay sahibine ödenecektir.

Kanuni bağlamı olan pay, iç tasfiye sürecinde devredilmek istenirse, şirketin devre onay vermesine gerek olmayacaktır⁵⁵. Zira bu aşamada, artık dış tasfiye kapsamında şirketin tüm borçları ödenmiştir. İç tasfiye aşamasında pay bedelleri iade edilirken de, kalan tasfiye bakiyesi pay sahipleri arasında dağıtılırken de, ödenmiş sermaye miktarı dikkate alınacağından (TTK m. 508, m. 543/1), şirketin bir zarara uğratılması söz konusu olmayacak ve pay bedellerinin bu aşamada ödenip ödenmediği hususu bir önem arz etmeyecektir. Bu nedenle, iç tasfiye aşamasında tasfiye paylarının dağıtımı yapılırken, tasfiye payı, kanuni bağlamı bulunan payı devralan kişiye ödenecektir.

b) Esas sözleşmesel bağlamın varlığı halinde ise, esas sözleşme ile seneden bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin⁵⁶ ancak şirketin onayıyla devredilebileceği öngörülmektedir (TTK m. 492/1). Bununla birlikte TTK m. 492/3'e göre, anonim şirketin tasfiye haline girmesi durumunda, esas sözleşmesel bağlamlar kendiliğinden düşmekte; esas sözleşmesel bağlamın varlığına rağmen, tasfiye aşamasında, TTK m. 490/1'deki genel kurala dönülmekte ve payın (*kanuni bağlam hali hariç olmak*

⁵⁵ Aynı yönde bkz. KARAMAN COŞGUN, s. 249.

⁵⁶ Esas sözleşme ile hamiline yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin bağlam hükümlerinin ön-görülemediği ve bu kapsamda hamiline yazılı pay senetlerinin devri bakımından, pay sahiplerinin mutlak haklarının bulunduğu yönünde ayrıca bkz. KARASU, (2008), s. 130. Ayrıca bkz. KARASU, (2009), s. 118 vd..

üzere) serbestçe devredilebileceği düzenlemesi işlerlik kazanmaktadır⁵⁷. Hal böyle olunca, *esas sözleşme ile bağlam oluşturulmuş senede bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin şirketin tasfiyeye girmesinden sonraki bir aşamada devri halinde*, payı/pay senedini devralana karşı bu bağlam hükümleri ileri sürülemez ve tasfiye payı alma hakkı, bağlam koşullarını sağlamasa dahi, payı/pay senedini devralan kişiye ait olacaktır⁵⁸.

Oysa esas sözleşmesel bağlam içeren senede bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin devri ve bu devir işleminin bağlam nedeniyle reddi, ***şirketin tasfiye aşamasına girme sürecinden önce gerçekleşmiş ve tamamlanmışsa***, hakların geçişinde ve dolayısıyla bir pay sahipliği hakkı olan tasfiye payı hakkının elde edilmesinde, *bu payların borsaya kote edilip edilmediğinden hareketle* farklı sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Bu çerçevede şu açıklamaların yapılması mümkündür:

- **Borsaya kote edilmemiş olan payların⁵⁹, şirketin tasfiyeye girmesinden önce devredildiği, ancak sözleşmesel bağlam nedeniyle, devir işleminin şirket tarafından onaylanmadığı hallerde⁶⁰; TTK m. 494/1 gereğince, *payın mülkiyeti ve paya bağlı olan haklar devredende kalacaktır.*** Bu hükümden hareketle, payın devri bakımından birlik teorisinin kabul edildiği⁶¹; şirketçe onay verilmediği sürece, devralanın hak sahibi olamayacağı⁶²; devre onay verilinceye ve en geç TTK m. 494/3'deki süre sona erinceye kadar işlemin askıda kalacağı ifade edilmelidir⁶³. Borsaya kote

⁵⁷ OERTLE/DU PASQUIER (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 685a, s. 766, N. 7.

⁵⁸ Tasfiye aşamasında bağlam hükümlerinin düşmesi hakkında ayrıca bkz. TEKİNALP, (2012), s. 24, N. 2-18; BOZKURT, s. 44; SEVİ, s. 293; AKIN, s. 249; UZEL, s. 143-145.

⁵⁹ Anonim şirketlerin nama yazılı pay senetlerinin borsaya kote edilmemesi halinin, ya anonim şirketin halka açık olmamasından ya halka açık olmakla birlikte SerPK m. 68/1 anlamında borsa kotuna alınarak borsa ticaretine dâhil olma hususunda başvuru yapmamasından ya da böyle bir başvuruyu yapmış olmasına rağmen SerPK kapsamında çıkarılan düzenlemelerdeki şartları sağlamaması nedeniyle borsa kotuna alınmamasından kaynaklandığı hususunda ayrıca bkz. TEKİNALP, (2015), s. 152, N. 9-125.

⁶⁰ ***Borsaya kote edilmemiş senede bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin red sebepleri*** için bkz. TTK m. 493. Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. BOZKURT, s. 67 vd.; AKIN, s. 36 vd.; SEVİ, s. 260 vd.; TEKİNALP, (2015), s. 153-154, N. 9-126/9-128; TEKİNALP, (2012), s. 43-52, N. 6-09/6-25; UZEL, s. 204-205; NARBAY, (2012), s. 222 vd..

⁶¹ Bu hususta ayrıca bkz. BOZKURT, s. 202 vd.; AKIN, s. 14.

⁶² Bkz. TTK m. 494/1 hükmünün madde gerekçesi.

⁶³ OERTLE/DU PASQUIER (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 685c, s. 776-777, N. 2; AKIN, s. 114-115; TEKİNALP, (2015), s. 155; N. 9-128; ŞENER, (2017), s. 625; BOZ-

edilmemiş senede bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin devrinin şirket tarafından reddedilmesinden sonraki bir aşamada şirket tasfiye sürecine girmişse, tasfiye payı alma hakkı da *-TTK m. 493 çerçevesinde devir işlemi reddedildiği için-* hâlâ şirkette pay sahibi olarak kalmaya devam eden kişiye ait olacaktır.

Söz konusu payların devrinin, miras, miras paylaşımı, eşler arası mal rejimi veya cebri icra yoluyla (özel iktisap halleri) gerçekleştiği hallerde ise⁶⁴, payın mülkiyeti ile bunlardan kaynaklanan malvarlıksal haklar derhal devralana geçerken; genel kurula katılma haklarıyla oy hakları ise, ancak *şirketin onayıyla birlikte⁶⁵ devralana geçecektir (TTK m. 494/2). Borsaya kote edilmemiş senede bağlanmamış payların ve/veya nama yazılı pay senetlerinin TTK m. 494/2'deki özel iktisap hallerinden biri yoluyla devredildiği durumlarda TTK m. 493/4 gereğince, şirketin⁶⁶ sadece⁶⁷, gerçek değeri üzerinden payları devralmayı önererek onay vermekten kaçınması mümkündür⁶⁸.* Böyle bir durumda, payların mülkiyeti şirkete ait olacağından,

KURT, s. 204.

⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, (2012) s. 52 vd., N. 6-26 vd.; UZEL, s. 154 vd.; AKIN, s. 117 vd.; BOZKURT, s. 213 vd.. Borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar bakımından, bu özel hallerin, sözleşme ile getirilen bağlam hükümlerini sınırlandırıcı bir etkiye sahip olduğu ve bu hallerin sınırlı sayıda olmadığı; kapsamının küllî halefiyetin söz konusu olduğu diğer bazı hallere de genişletilmesi gerektiği yönünde bkz. BOZKURT, s. 232-233; FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 44, s. 582, N. 180; UZEL, s. 169-171; YILDIZ/ÖZBAY, s. 518-519. Ayrıca bkz. TTK m. 494 hükmünün madde gerekçesi.

⁶⁵ Şirketçe onay verilmeye kadar, genel kurula katılma ve oy haklarının (ve dahi bu haklarla bağlantılı olan bilgi alma hakkı gibi hakların), ne devralan ne de devreden tarafından kullanılabilirliği ve askıda olacağı yönünde ayrıca bkz. TEKİNALP, (2012), s. 54, N. 6-30/6-31. Ayrıca bkz. FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 44, s. 582, N. 180.

⁶⁶ 6762 sayılı Kanun döneminde ise, *şirketin değil; yönetim kurulu üyeleri veya ortakların* bu payları borsa rayici, bulunmadığı hallerde ise, pay defterine kayıt için başvuru tarihindeki gerçek değeri üzerinden almaya talip olduklarını belirterek kayıttan kaçınabilecekleri düzenlenmişti (eTTK m. 418/4). Mülga Kanun dönemindeki bu düzenlemenin eleştirisi için bkz. NARBAY, (2003), s. 263-264. eTTK m. 418/4'ün uygulanmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIZ/ÖZBAY, s. 507 vd. (TTK Tasarısında bu öneride bulunma hakkının şirkete verilmiş olmasının son derece isabetli olduğu yönünde bkz. s. 522).

⁶⁷ Esas sözleşmede yer alan hukuken geçerli bir devir sınırlandırmasının, TTK m. 494/2'ye göre gerçekleşen bir pay devrinde bulunması halinde dahi, esas sözleşmedeki bu bağlamın payı devralana karşı ileri sürülemeyeceği yönünde bkz. OERTLE/DU PASQUIER (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 685b, s. 772, N. 9; TEKİNALP, (2012), s. 52, N. 6-26; AKIN, s. 122.

⁶⁸ Payı TTK m. 494/2'ye göre iktisap edenlerin, yalnızca önerilen bedelin payın gerçek değeri olmadığı hallerde öneriyi reddedebileceği ve bu çerçevede gerçek değer üzerinde tarafların anlaşamaması halinde, konunun mahkeme kararı ile sonuca bağlanacağı; mahkemece

bu aşamadan sonra anonim şirketin tasfiyeye girmesi halinde, paya ilişkin tasfiye bedeli, ne payı TTK 493/4'e göre iktisap edene ne de bu payların ilk sahibine ödenecektir. Ancak TTK m. 389 gereğince, bu paylara düşen tasfiye payı şirkete de ödenmeyecek ve bu bedelin, diğer ortaklara dağıtımı yapılacaktır.

Onaylamaya ilişkin olarak TTK m. 494/3'de yer alan üç aylık süre sona ermeden, şirketin tasfiyeye girmesi halinde, TTK m. 492/3 gereğince payın devredilebilirliğine ilişkin sınırlamalar tasfiye ile birlikte düşeceğinden, malvarlıksal bir pay sahipliği hakkı olan tasfiye payı alma hakkının da devralana ait olduğunun kabulü gerekir.

Borsaya kote edilmemiş olan payların devrinde, devir işlemine ilişkin onay talebi, *üç ay içinde reddedilmemişse veya red sebebi haksız ise*⁶⁹, devre onay verilmiş sayılacağından (TTK m. 494/3), bundan sonra şirket tasfiye sürecine girerse, tasfiye payının devralana ödenmesi gerekecektir.

- Borsaya kote edilmiş olan⁷⁰ bağlı nama yazılı paylar, borsada iktisap edilirse⁷¹ [borsada gerçekleştirilen işlemler neticesinde satın alınır]⁷² (Bkz. SerPK m. 137/3); bağlam hükümlerine rağmen, bu payların devrinin pay defterine kaydedilmesinden kaçınılması mümkün değildir

gerçek değerini tam olarak tespit edildiği hallerde, iktisap edenin payı devir önerisini reddedemeyeceği yönünde bkz. AKIN, s. 124-125. Ayrıca bkz. TEKİNALP, (2012), s. 53, N. 6-28 ve s. 55, N. 6-35; OERTLE/DU PASQUIER (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 685c, s. 777, N. 6; NARBAY, (2003), s. 263 ve s. 267. Aksi yönde bkz. BOZKURT, s. 249-250 (*Yazar, öncesinde kendi mülkiyetine geçen pay ve ona bağlı malvarlıksal hakların kendisinde kalmaya devam edeceği ve kendisinin TTK m. 497/3'ün kıyasen uygulanması suretiyle, oylan yoksun pay sahibi olarak pay defterine kaydının, menfaatler dengesine uygun olacağı düşüncesindedir*).

⁶⁹ Red sebebinin haksız olduğunun, açılacak davada bir mahkeme hükmü ile ortaya konulabileceği yönünde bkz. FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 44, s. 575, N. 131; OERTLE/DU PASQUIER (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 685a, 766-767, N. 10-11; AKIN, s. 115-116; TEKİNALP, (2012), s. 56-57, N. 6-38; NARBAY, (2003), s. 327; BOZKURT, s. 339; NARBAY, (2012), s. 231.

⁷⁰ Borsada kotasyon kavramı için bkz. SerPK m. 68 ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Kotasyon Yönetmeliği m. 8 ve m. 12. Borsaya kote edilmiş pay kavramı hakkında ayrıca bkz. TEKİNALP, (2012) s. 59-60, N. 7-02; TEKİNALP, (2015), s. 156; N. 9-120; AKIN, s. 130 vd.; BOZKURT, s. 63-64.

⁷¹ Borsada iktisap kavramı için bkz. TEKİNALP, (2015), s. 156, N. 9-131; AKIN, s. 152-154.

⁷² Borsaya kote edilme kavramının, borsada işlem görme kavramına nazaran daha üst bir başlık olduğu ve borsaya kote edilme kavramı yerine borsada işlem görme kavramının tercih edilmesinin yerinde olacağı yönünde bkz. BOZKURT, s. 65-66; borsada işlem gören pay kavramı için ayrıca bkz. s. 296.

(Bkz. SPK m. 137/3 ve karş., TTK m. 495⁷³). Böyle bir ihtimalde, paylardan kaynaklanan (*malvarlıksal ve idari*) haklar, *payların devri ile birlikte* devralana geçeceğinden (TTK m. 497/1), daha sonrasında şirketin sona ermesi halinde ise, tasfiye payı alma hakkı da, payı borsada iktisap etmiş olan kişiye ait olacaktır (Ayrıca Bkz. TTK m. 496).

Borsaya kote edilmiş olan bağlı nama yazılı payların **borsa dışında iktisabı halinde**⁷⁴ ise, söz konusu haklar, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için, *devralanın şirkete başvurusunda bulunması ile birlikte* geçecektir (TTK m. 497/1). Bu paylar bakımından her ne kadar devralan, devir işlemi şirketçe tanınmaya kadar (Bkz. TTK m. 495/1, m. 495/2, m. 497/4, m. 498)⁷⁵, paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamayacaksa da (*ve tanıma işlemi gerçekleşinceye kadar TTK m. 497/3 gereğince oydan yoksun pay sahibi olarak pay defterine kaydedilecekse de*), diğer tüm pay sahipliği haklarının (*ve bu arada tasfiye payı alma hakkının*) kullanılmasında, herhangi bir sınırlamaya tâbi olmayacaktır (TTK m. 497/2).

IV. Tasfiye Payının Belirlenmesi

Pay sahiplerinin tasfiye payı alma haklarının nasıl belirleneceği sorusu, bu konuda esas sözleşmede bir hükme yer verilip verilmemesine göre cevaplandırılır. Anonim şirketlerin esas sözleşmelerinde bulunması gereken unsurların yer aldığı TTK m. 339 hükmü incelendiğinde, esas sözleşmede mutlaka tasfiye paylarının oranlarının nasıl belirleneceği hususunda bir bilgiye

⁷³ Bu anlamda sonraki ve özel Kanun olma özelliği nedeniyle uygulama önceliğine sahip olduğunun kabulü gereken SerPK m. 137/3'deki düzenleme ile TTK m. 495/1'de öngörülen "iktisap eşiği sistemi"nin beklenilmedik bir darbe aldığı ve bu düzenlemenin ağır sonuçlar doğurabileceği hususundaki haklı eleştiriler için bkz. TEKİNALP, (2015), s. 157, N. 9-131; AKIN, s. 127, dn. 435. SerPK m. 137/3'deki düzenleme ile halka açık anonim şirketlerin bağlı nama yazılı paylarının borsada işlem görmesi halinde, bağlamın borsada iktisap edilen paylar bakımından ortadan kaldırıldığı yönünde bkz. BOZKURT, s. 290, hükmün eleştirisi için bkz. s. 314-316.

⁷⁴ Borsa dışı iktisap kavramı için bkz. TEKİNALP, (2015), s. 156, N. 9-131; AKIN, s. 154-157; BOZKURT, s. 308 vd..

⁷⁵ Borsaya kote edilmiş ancak borsa dışında iktisap olunmuş olan bu payların iktisabının, miras, miras paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla iktisapları halinde ise, şirketin iktisap sınırı eşiğini ya da kendi ad ve hesabına beyan edilmemesi gerekçesini ileri sürerek devri onaylamaktan kaçınamayacağını da hatırlatılmasında fayda bulunmaktadır (Bkz. TTK m. 495/3). Böyle bir iktisap durumundan sonra şirketin tasfiye sürecine girmesi halinde de tasfiye payının, payı bu şekilde bir özel iktisap hali ile devralan kişiye ödenmesi gerekecektir.

yer verilmesi gerekmediği; ancak tasfiye payı ile ilgili TTK m. 507, m. 508 ve m. 543 çerçevesinde, esas sözleşmede bu hususta bir belirleme yapılmasına engel bir durumun da olmadığı görülecektir. Pay sahiplerinin tasfiye payları belirlenirken hangi malvarlığı değerinin dikkate alınacağı, bir diğer mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle aşağıda öncelikle, tasfiye payının dağıtımında göz önünde bulundurulacak olan tasfiye bakiyesi kavramı üzerinde kısaca durulacaktır. Ardından tasfiye payının, esas sözleşmede yer alan hükme göre belirlenmesi ile esas sözleşmede bu konuda ayrıca bir düzenleme yapılmadığı hallerde hesaplanması hususları açıklanacaktır.

A. Tasfiye Bakiyesi Kavramı

Tasfiye payının dağıtımı, TTK m. 507/1, c. 2 hükmüne göre, tasfiye sonucunda kalan tutar (tasfiye bakiyesi) üzerinden yapılacaktır. Tasfiye bakiyesinin nasıl tespit edileceği ise, TTK m. 543’de düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, ortaya bir tasfiye bakiyesinin çıkabilmesi için, tasfiye halinde bulunan şirketin öncelikle borçlarının ödenmesi, ardından pay sahiplerinin şirkete getirmeyi taahhüt ederek ödedikleri sermaye bedellerin iadesi gerekmektedir⁷⁶. Dış tasfiyede şirket borçları ödendikten ve iç tasfiye kapsamında pay sahiplerine, ödedikleri sermaye bedelleri iade edildikten sonra, tasfiye halindeki şirketin hâlâ kalan bir varlığı söz konusu ise, bu kalan varlık “*tasfiye bakiyesi*” olarak kabul edilecek ve pay sahipleri arasında belirli esaslar dâhilinde dağıtılacaktır.

Sona eren anonim şirkette, pay sahiplerine düşen tasfiye payının rakamsal olarak miktarının ne olduğu, başlangıçta belli değildir. Bu miktarın ne kadar olacağı, ancak şirketin o andaki malvarlığı değerlemesinin yapılması, alacaklarının tahsili ve borçlarının ödenmesinden sonra, pay bedellerinin iadesini müteakiben *arta kalan bakiye* esas alınarak belirlenebilir⁷⁷.

⁷⁶ Esasında, TTK m. 543 hükmünün karşılığını, eTTK m. 447 düzenlemesi oluştursa da, yeni hükümle, eski Kanun döneminde var olan bir tartışmanın sona erdirildiğini belirtmek gerekir. Şöyle ki, eTTK m. 447’de, “*tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, esas mukavelede aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları nispetinde dağıtılır*” hükmüne yer verilmişti. Bu düzenleme, henüz pay bedelleri iade edilmeden, yapılacak olan dağıtımlarda bazı pay sahiplerine imtiyaz oluşturulabileceği gerekçesi ile eleştirilmekteydi (Eleştiriler için bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 2-3, N. 925; UÇAR, s. 274; DOĞANAY, s. 1307-1308. Ayrıca bkz. TTK m. 543/1 hükmünün madde gerekçesinde yer alan açıklamalar). Yeni düzenleme bu eleştirilerin önüne geçmek amacıyla, şirket borçları ödendikten sonra öncelikli olarak pay bedellerinin iadesinin gerektiğini açıkça hükme bağlamıştır. Bir diğer ifade ile *tasfiye bakiyesi (artığı) kavramına*, pay sahiplerinin şirkete ödedikleri sermaye bedelleri dâhil değildir.

⁷⁷ BUDLIGER, s. 18; MAURER, s. 52; SCHLUEP, s. 80.

Tasfiye bakiyesinin dağıtımı hususunda TTK'da yer alan ilgili hükümler (m. 507/1, c. 2; m. 508/1 ve m. 543/1) incelendiğinde, tasfiye payının belirlenmesinde, şirket esas sözleşmesinde bir düzenleme olup olmadığından bahisle bir ayrıma gidildiği görülür.

B. Esas Sözleşmede Yer Alan Hüküm Kapsamında Tasfiye Payının Belirlenmesi

Anonim şirket esas sözleşmelerinin hazırlanmasında, TTK m. 340'da düzenlenen emredici hükümler ilkesi ile şirketler son derece sınırlandırılmakta ve anonim şirket esas sözleşmesinin, Kanun'un anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak, Kanun'da buna açıkça izin verilmişse sapabileceğine yer verilmektedir⁷⁸. Bu çerçevede tasfiye payının dağıtımı açısından konu ele alındığında, ilgili TTK hükümlerinin emredici nitelikte olmadığı; şirket esas sözleşmesi ile tasfiye payının dağıtım usulünün Kanun'da öngörülenden farklı bir usulde düzenlenebileceği ve pay sahiplerine düşecek olan tasfiye payının belirlenmesinde bu yöntemin dikkate alınabileceği neticesine varılacaktır (Bkz. TTK m. 507/1, c. 2; m. 508/1; m. 543/1).

Esas sözleşme ile öngörülen böyle bir belirleme, üçüncü kişilerin (özellikle *şirket alacaklılarının*) haklarını ihlal eden bir düzenleme olarak da değerlendirilemez. Zira tasfiye payının dağıtım usulünün belirlenmesi, anonim şirketle ilişkisi bulunan üçüncü kişileri değil; doğrudan doğruya şirket pay sahiplerini ilgilendirmektedir. Dış tasfiye kapsamında şirket borçları ödenmeden ve iç tasfiye kapsamında şirkete sermaye olarak getirilen değerlerin karşılığını oluşturan bedeller iade edilmeden, tasfiye payının dağıtım aşamasına geçilemeyeceğinden, tüm bu işlemler yapıldıktan sonra, dağıtımın yapılma usulünün belirlenmesinde pay sahiplerinin iradelerinin kısıtlanması ya da emredici düzenlemeler yoluyla farklı bir usulün benimsenmesinin engellenmesinde korunmaya değer bir menfaatten söz edilemeyecektir.

Gerekli koşulların yerine getirilmesi şartıyla, esas sözleşme ile pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkının, tasfiye bakiyesinde imtiyazlı paylar [Bkz. TTK m. 421/3, (b) ve 4; m. 478/2] ya da intifa senetleri çıkarılması suretiyle (Bkz. TTK m. 502-503) sınırlandırılması veya pay sahiplerinin

⁷⁸ Bu düzenleme nedeniyle anonim şirket esas sözleşmelerinin tek tip hale geleceği, "*şirketlere adeta çelik korse giydirildiği*" hususundaki haklı eleştiriler için bkz. MOROĞLU, (2016), s. 151; BAHTİYAR, s. 129-131; ŞENER, (2017), s. 306. Özellikle kapalı tip anonim şirketler açısından emredici hükümler ilkesinin yerinde olmadığı hususunda ayrıca bkz. KARASU, (2009), s. 113 vd.; AKDAĞ GÜNEY, s. 286.

tasfiye payı alma haklarının tamamen ortadan kaldırılarak, malvarlığının başka bir usulde kullanılmasına dair [(Bkz. TTK m. 507/1, c. 2), örneğin, tasfiye bakiyesinin, esas sözleşmede belirtilen kişi ya da kurumlara bırakılmasında olduğu gibi⁷⁹] farklı düzenlemeler yapılabilmesi mümkündür⁸⁰.

Esas sözleşme ile tasfiye payının belirlenmesi ve dağıtım usulü hakkında bir düzenlemenin yapıldığı hallerde, Kanun'da öngörülen dağıtım usulleri değil; söz konusu bu sözleşme hükmü uygulama alanı bulacak; tasfiye memurları, bu sözleşme hükümlerinden hareketle dağıtım gerçekleştirerek tasfiyeyi tamamlayacaktır.

Ödenen sermaye oranları yerine, payların (*tamamı ödenmemiş olsa dahi*) itibari değerlerinin dikkate alınması; daha öncesinde iade edilmesi gereken ödenmiş sermaye paylarının da tasfiye paylarına dâhil edilerek ödeme yapılması; tasfiye paylarının, esas sözleşme ile tanınmış olan imtiyaz oranlarına göre dağıtımının yapılması gibi haller, esas sözleşme ile tasfiye payının belirlenmesinde, izlenilecek farklı usullere örnek olarak verilebilir⁸¹.

Esas sözleşme ile tasfiye payının belirlenmesinde **tasfiye bakiyesinde imtiyazlı paylar oluşturulması yoluna gidilmişse**, dağıtımda bu imtiyazlı payların dikkate alınması gerekecektir. Bu çerçevede, kanunun emredici hükümlerine aykırılık teşkil etmediği sürece, esas sözleşme ile istenilen türde tasfiye bakiyesinde imtiyazlı payların oluşturulabileceği kabul edilmektedir⁸² (İstisnası için Bkz. TTK m. 478/4). Tasfiye bakiyesinde imtiyaz, paylardan

⁷⁹ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 1, N. 923-924; PULAŞLI, C. II, s. 1862, N. 93; KERVANKIRAN, s. 248-249. KARAMAN COŞGUN, s. 246; TEKİNALP, (2017), s. 356, N. 14-36. Aksi yönde bkz. ARSLANLI, s. 233.

⁸⁰ Kalan tasfiye bakiyesinin, pay sahipleri arasında dağıtımının yapılmadan, belirli bir amaca özgülenerek şirket adına işletilmesinin, şirketin tasfiye amacıyla bağdaşmayacağı ve tasfiye işlemlerinin bir an önce tamamlanarak şirketin terkin edilmesi görevini üstlenen tasfiye memurlarının görevi ile çelişeceği, ancak bu artan değer, şirket tarafından kurulan bir vakfa bağışlanmasının mümkün olacağı; böyle bir durumda, tasfiye memurunun vakfın kuruluş işlemlerini gerçekleştirerek, artan değer oraya aktarılması yoluna gitmesi gerektiği yönündeki haklı görüş için ayrıca bkz. KARAMAN COŞGUN, s. 246.

⁸¹ ARSLANLI, s. 231-232; KRAFT (Editör: ZÖLLNER), § 271, s. 84, N. 12-13; ALTAŞ, s. 830.

⁸² Örnekler için bkz. SCHLUEP, s. 81; FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 41, s. 532, N. 26-28; İMREGÜN, s. 303-304 ve s. 336. Kâr payında imtiyaz oluşturulması halinde, bunun aynı zamanda tasfiye bakiyesinde imtiyaz olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Zira her iki imtiyaz türü birbirinden farklı ve bağımsızdır (Bkz. HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, s. 1959, N. 22; KRAFT (Editör: ZÖLLNER), § 271, s. 84, N. 12; RIESENHUBER (Editör: SCHMIDT/LUTTER), § 271, s. 3005, N. 10).

bazılarına diğerlerine oranla daha fazla tasfiye payının ödenmesi şeklinde belirlenebileceği gibi; dağıtım esnasında, öncelikli olarak imtiyazlı paylara ödeme yapılması ve sonrasında kalan bir bakiye bulunursa diğer pay sahiplerine ödeme yapılması; imtiyazlı paylara belirli bir oranda ödeme yapılmadan, kalan mevcudun pay sahipleri arasında dağıtımına başlanılamaması gibi şekillerde de gerçekleştirilebilir⁸³.

Esas sözleşmede yer alan düzenleme ile *tasfiye bakiyesine katılma hakkı verilen intifa senetlerinin çıkarılması ihtimalinde ise*⁸⁴, pay sahiplerinin tasfiye paylarının belirlenmesinde, söz konusu bu intifa senetleri de dikkate alınacak; *tasfiye bakiyesinde imtiyazlı payların varlığı halinde bunlar saklı olmak üzere* (Bkz. TTK m. 478), kalan şirket varlığından, öncelikli olarak tasfiye bakiyesinde katılma hakkı bulunan katılma intifa senedi sahiplerine, KİS ihracı için ortaklığa verdikleri tutarın ödemesi gerçekleştirilecektir [Pay Tebliği (VII-128.1) m. 37/3].

C. Esas Sözleşmede Hüküm Bulunmaması Halinde Tasfiye Payının Belirlenmesi

TTK m. 507/1, m. 508/1 ve m. 543/1 hükümlerinin bu hususta anonim şirkete açıkça cevaz vermiş olmasına rağmen, kuruluş aşamasında ya da sonradan esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile tasfiye payının belirlenmesi hususunda ayrıca bir düzenleme yapılmamışsa, tasfiye memurları, Kanun'da öngörülen usule göre dağıtım yapacaktır. Bu konuda dikkate alınması gereken hükümler TTK m. 507, m. 508 ve m. 543'tür.

TTK m. 507/1, c. 2'ye göre, “*Şirketin sona ermesi halinde, her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin malvarlığının kullanılmasına ilişkin başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır*”. Bu düzenleme göz önünde bulundurulduğunda, tasfiye bakiyesinin dağıtımında, tasfiye payı oranları belirlenirken, pay sahiplerinin “*pay oranları*”nın dikkate alınacağı gibi bir sonuca ulaşılmaktadır.

Esasında eTTK m. 455/1'de de aynı yönde bir düzenleme yer almaktaydı. Ancak ilgili hüküm, özellikle taahhüt edildiği halde henüz ödenmemiş sermaye

⁸³ FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 41, s. 532, N. 26-28; SCHLUEP, s. 81.

⁸⁴ Bkz. TTK m. 502-503; Pay Tebliği (VII-128.1) m. 36/1. Pay Tebliği (VII-128.1) m. 4, k'ya göre, *Katılma intifa senedi (KİS), ortaklıklar tarafından nakit karşılığı satılmak üzere ihraç edilen, net kârdan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya halka açık olmayan ortaklık tarafından yeni çıkarılacak payları alma hakkı tanıyan pay benzeri menkul kıymetleri* ifade eder. Ayrıca bkz. Pay Tebliği (VII-128.1) m. 37/1.

bedellerinin bulunduğu durumlarda, bu kişilerin tasfiye bakiyesine katılırken, sermayesini taahhüt edip şirkete ödeyen pay sahiplerine oranla daha avantajlı duruma gelecekleri; böyle bir çözümün haksızlıklara sebebiyet vereceği gerekçesi ile doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir⁸⁵. Zira esas sözleşmede yer verilen bir düzenleme ile usulünce tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturulmadığı halde, aynı konumda bulunan ancak biri tamamen yerine getirilmiş, diğeri ise, taahhüt edilmesine rağmen henüz ödenmemiş olan iki pay arasında, Kanuna aykırı bir biçimde imtiyaz oluşturulması, her şeyden önce eşitlik ilkesinin ihlali anlamına gelmekteydi⁸⁶.

Bahsi geçen durum, eTTK dönemindeki eleştirilere rağmen, 6102 sayılı Kanun'da da aynen korunmuştur (Bkz. m. 507)⁸⁷. Bununla birlikte, tasfiye paylarının belirlenmesi açısından yalnızca TTK m. 507/1, c. 2'nin göz önünde bulundurulması yanıltıcı sonuçlara sebebiyet vereceğinden bu düzenlemenin, TTK m. 508/1 ve TTK m. 543/1 hükümleri ile birlikte yorumlanması gerekir⁸⁸. TTK m. 508/1 ve m. 543/1'de, tasfiye bakiyesinin dağıtımında tasfiye payları belirlenirken, *esas sözleşme ile aksine bir düzenleme yapılmadığı sürece*, pay sahiplerinin *sermaye payı için şirkete yaptıkları ödemelerle*⁸⁹ orantılı bir

⁸⁵ PULAŞLI, C. II, s. 1864, N. 97; YILDIZ, s. 147-149; İMREGÜN, s. 303 ve s. 491; SCHLUEP, s. 77; RIEK, s. 169; FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 56, s. 864, N. 122; KERVANKIRAN, s. 253; KARAMAN COŞGUN, s. 247.

⁸⁶ YILDIZ, s. 149. Bu hâlde yapılan işlemin, butlanla malul olduğunun kabulü gerekir [Karş., 6102 sayılı TTK m. 391/1, (a)].

⁸⁷ TTK m. 507'nin kaynağını teşkil eden OR Art. 660/2'de de aynı düzenlemenin benimsendiği görülmektedir.

⁸⁸ Ayrıca bkz. KERVANKIRAN, s. 253.

⁸⁹ TTK m. 127 ve m. 342 vd. hükümlerince anonim şirketlere sermaye olarak, nakdin yanı sıra aynı değerlerin de getirilebileceği aşikârdır. Bu son ihtimalde, taahhüt edilen aynı sermayenin TTK m. 128 ve m. 343 hükümlerine riayet edilerek şirkete getirilmesi şarttır. Aynı sermayenin şirkete getirilmesinin taahhüt edildiği hallerde, pay sahibi şirkete bir ödeme yapmamakta; ancak bu aynı sermayeye biçilen değer karşılığında TTK m. 128'deki usule uyulmak suretiyle şirkete pay sahibi olmaktadır. Bu nedenle her ne kadar TTK m. 508/1'de yer alan "*şirkete yaptıkları ödemelerle orantılı olarak*" ibaresi nedeniyle, yalnızca şirkete nakdi sermaye getirildiği haller dikkate alınacak gibi bir anlayış ortaya çıksa da, bu ibarenin, *şirkete sermaye olarak getirilmesi taahhüt edilmiş olan husus nakdi sermaye ise, yaptıkları ödemeler oranında tasfiye payının hesaplanması gerekir* şeklinde dikkate alınmasında fayda bulunmaktadır. Zira şirkete aynı sermayenin getirilmek istenmesi halinde, bunun taahhüt edilmiş sayılabilmesi için TTK m. 128'de öngörülen prosedüre uyulması lazımdır ve şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi de pay sahibinin iradesine bırakılmamaktadır.

hesaplama yapılacağı açıkça ifade edilmiştir⁹⁰ (oransallık ilkesi⁹¹).

Şirketin tasfiye aşamasına girdiği hallerde, ***eğer hâlâ pay sahiplerince taahhüt edildiği halde ödenmeyen sermaye bedelleri var ise***, bunların dış tasfiye kapsamında tasfiye memurlarınca öncelikle tahsil edilmesi gerektiği aşikârdır (Bkz. TTK m. 542/1, a). Pay bedellerinin tasfiye aşamasında bu şekilde ödendiği durumlarda dahi, iç tasfiye kapsamında tasfiye bakiyesi dağıtılırken, yapılan bu ödemeler esas alınacaktır. Bir diğer ifade ile taahhüt ettiği sermaye bedelini zamanında ödeyen ile gecikmeli de olsa ödeyen arasında bir ayrıma gidilmeksizin ya da ödemelerin, şirketin faaliyetlerini sürdürdüğü aşamada mı yoksa tasfiye işlemleri kapsamında TTK m. 542/1, a'ya göre tasfiye aşamasında mı tahsil edildiği hususunda bir ayırım gözetilmeksizin, şirkete ödenen sermaye tutarı oranında tasfiye payları hesaplanacaktır⁹². Zira taahhüt edilen sermaye bedelinin geç ödenmesi halinde, yaptırım olarak gecikme faizinin (TTK m. 129, m. 482/1), tazminat talebinin (TTK m. 128), cezai şartın (TTK m. 482/3) ya da ıskatın (TTK m. 482/2, m. 483) uygulanması farklı bir durum; pay sahibinin, bütün bu yaptırımlara maruz kalmasının akabinde, ödediği sermaye bedeli oranında tasfiye payından yararlanma hakkına sahip olması ise, farklı bir durumdur.

V. Tasfiye Payının Dağıtılabilmesi İçin Aranılan Şartlar

Tasfiye memurlarınca ***tasfiye payının dağıtım aşamasına geçilebilmesi için*** ön şart, şirketin tasfiyeyi gerektirecek biçimde sona ermesi olmakla birlikte, ayrıca şu şartların da gerçekleşmiş olması lazımdır:

A. Alacaklılara Çağrı Yapılması ve Şirket Borçlarının Ödenmesi

Tasfiye paylarının pay sahiplerine dağıtılabilmesi için, her şeyden önce, anonim şirketin dış tasfiyesi kapsamında, şirket alacaklılarının alacaklarının ödenmiş olması gerekir⁹³. Henüz şirketin dış tasfiyesi tamamlanmamışsa,

⁹⁰ Bu hükümlerin mehzamı oluşturan İsviçre Borçlar Kanunu'nda 1991 yılında yapılan değişikliğin ardından OR Art. 661'de yer alan "***im Verhältnis der auf das Aktienkapital einbezahlten Beträge zu berechnen.***" ve OR Art. 745'de yer alan "***nach Massgabe der einbezahlten Beträge ... verteilt.***" ifadeleri de bizi aynı sonuca götürmektedir.

⁹¹ *Oransallık ilkesi* hakkında bkz. PULAŞLI, C. I, s. 717; BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 898-899, N. 9.

⁹² Ayrıca bkz. KARAMAN COŞGUN, s. 247-248.

⁹³ Şirket borçlarının kapsamına, şirketin vergi borçları, çalışanların SGK primleri, tasfiye işlemlerinin yürütülebilmesi için yapılan masraflar (*Tasfiye esnasında yapılmak zorunda kalan yeni işlemlerden kaynaklanan veya sicile yapılacak ilânlar ve tasfiye sonunda ya-*

iç tasfiye kapsamında tasfiye paylarının, pay sahipleri arasında dağıtımına başlanması mümkün değildir (TTK m. 543/1). Buna aykırı davranış, tasfiyenin usulünce yürütülmemesi nedeniyle, tasfiye memurlarının sorumluluklarını doğuracağı gibi (TTK m. 541/4); bu sıralamaya riayet edilmeden, haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesini de gerektirecektir.

Şirket borçlarının ödenebilmesi için ise, sona ermenin yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilanından sonra (TTK m. 532), tasfiye memurlarınca, ilk envanter ve bilançonun hazırlanarak genel kurula sunulması (TTK m. 540/1), genel kurulun onayından sonra şirket defter ve belgelerine el konulması (TTK m. 540/2), Kanun'da öngörülen usule göre, alacaklıların çağırılması ve alacaklarının korunması için gereken önlemlerin alınması gerekir (TTK m. 541).

TTK m. 541/1 hükmüne uygun olarak yapılan ilana rağmen, şirketten alacaklı oldukları bilinenler, alacakları ile ilgili bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca⁹⁴ belirlenecek bir bankaya depo edilir (TTK m. 541/2)⁹⁵. Şirketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçları bakımından ise, bunları karşılayacak tutarda paranın notere depo edilmesi yoluna gidilir. Ancak, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmışsa, notere depo edilmesine gerek kalmaz (TTK m. 541/3).

TTK m. 543/1'de yer alan “**şirketin borçlarının ödenmesi**” ifadesi, söz konusu borçların tasfiye işlemleri kapsamında alacaklıya derhal ödenmesini kapsadığı gibi; alacaklı olduğu bilinen ancak şirkete bildirimde bulunmayan alacaklıların vadesi gelmiş alacaklarının bankaya depo edilmesini (TTK m.

pılacak terkin işlemi ile şirkete ait defterlerin sulh hukuk mahkemesi nezdinde saklanması için ayrılması gereken masraflar gibi) ve tasfiye memurlarının alacağı ücretler de dâhildir [BACHMANN (Editör: SPINDLER/STILZ), § 271, s. 749, N. 7; KRAFT (Editör: ZÖLLNER), § 271, s. 83, N. 7; BUDLIGER, s. 67; KERVANKIRAN, s. 255; FÜLLER (Editör: BÜRGERS/KÖRBER), § 271, N. 2; ŞENER, s. 652].

⁹⁴ “KHK/703 Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” (R.G. Sayı: 30473 3. Mükerrer, Tarih: 09.07.2018) ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ile birleştirilmiş ve yeni ismi “Ticaret Bakanlığı” olarak değiştirilmiştir.

⁹⁵ Bu meblağların yatırılacakları banka hususunda bkz. “Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ” (R.G. Tarih: 20.03.2015, Sayı: 29031) m. 6 ve m. 7.

541/2) veya bu borçları karşılayacak tutarın TTK m. 541/3 hükmüne göre notere tevdi edilmesini de kapsayacaktır. Bir diğer ifade ile TTK m. 543/1’de yer alan ödeme kavramının, nakden yapılan ödemelerin yanı sıra, bankaya ya da notere tevdiyi de kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerekir⁹⁶. Görüldüğü üzere TTK m. 541/3’deki şartların yerine getirilmesi koşuluyla, şirket alacaklılarına fiilen ödeme yapılmadan da, diğer şartların sağlanması koşuluyla, kalan malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtım aşamasına geçilebilecektir. Ancak şirketin henüz muaccel olmayan veya üzerinde uyuşmazlık bulunan borçlarının notere tevdi edilmesi veya yeterli bir biçimde güvence altına alınması yerine, malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtım bu borçların ödenmesi geciktirici koşuluna bağlanmışsa, bu durumda, malvarlığının dağıtımına başlanabilmesi için, fiilen bu borçların ödenmesi gerekecek (TTK m. 541/3) ve böyle bir ihtimalde, ödeme kavramı da dar yorumlanacaktır⁹⁷.

Tasfiye aşamasında, pay sahiplerine kâr payı kapsamında bir ödeme yapılması, bu işlem tasfiye amacı ile bağdaşmadığından kural olarak mümkün değildir⁹⁸. Bununla birlikte, “anonim şirketin sona ermesinden önce, genel kurul tarafından kâr payı ödenmesi yönünde bir karar alınmışsa” (Bkz. TTK m. 507/1), bu karar ile birlikte kâr payı, **bir alacak hakkına dönüşeceği**nden, şirket tasfiye aşamasında olsa dahi, alacaklılara yapılacak olan ödemeler kapsamında, pay sahiplerine de kâr payı ödemesi yapılabilecektir.

B. Bekleme Süresinin Tamamlanması

Şirket alacaklıları, TTK m. 541 hükmü kapsamında, alacaklarını bildirmeye davet edilmiş; şirket defter ve belgelerinden alacaklı olduğu anlaşılan ya da buradan anlaşılmasa dahi, şirketten alacaklı olduğunu ispatlayabilen alacaklılara alacakları ödenmiş, başvurmayan veya üzerinde uyuşmazlık bulunan alacaklar, bankaya yahut duruma göre notere tevdi edilmiş olsa dahi, **Kanun’da öngörülen bekleme süresi geçmediği sürece**, malvarlığının dağıtımına ve bu çerçevede pay sahiplerine tasfiye paylarının iadesine başlanılamaz.

Esasında TTK m. 541/1’de öngörülen ilân işlemi, alacaklıların alacaklarını bildirmeleri açısından önem arz ettiği gibi; çalışma konumuz açısından da, **“alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe**

⁹⁶ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 846, N. 1600; BUDLİGER, s. 67-68; İZMİR-Lİ, s. 130. Ayrıca bkz. PIRRİNGER, s. 206; DOĞANAY, s. 1306.

⁹⁷ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 846, N. 1600.

⁹⁸ Ayrıca bkz. ve karşı. TTK m. 548/1 hükmünün madde gerekçesinde yer alan açıklamalar.

kalan varlık dağıtılamaz” hükmünde (TTK m. 543/2) belirtilen altı aylık⁹⁹ sürenin (*das Sperrjahr*) işlemeye başlaması bakımından önemlidir. Bu bekleme süresi içerisinde, pay sahiplerine malvarlığı dağıtımının yapılmasına izin verilmediğinden alacaklılar korunmuş olmaktadır. Alacaklılar, söz konusu altı aylık bekleme süresi içerisinde, şirkete başvurarak alacaklarını bildirme, ödenmesini ya da duruma göre teminat altına alınmasını isteme imkânına sahiptir. Bununla birlikte alacaklıların, alacaklarına ilişkin zaman aşımı süresi boyunca şirkete başvuruda bulunarak, şirketten alacaklarının ödenmesini talep etme hakları olduğundan, bu altı aylık sürenin, alacakların talep edilebilirliği bakımından bir hak düşürücü süre olmadığı belirtilmesi gerekir.

Her ne kadar doktrinde, şirketin aktifinin, borçlarından çok fazla olduğu hallerde, alacaklıların hakları tehlikeye düşmeyeceğinden, bu süre sona ermeden (ve genel kurulca dağıtım kararı verilmeden) de aktiflerin bir kısmının dağıtılabileceği ifade edilmişse de¹⁰⁰, tasfiyenin ilerleyen aşamalarında bildirimde bulunmayan alacaklıların da ortaya çıkabileceği ihtimali düşünüldüğünde, bu süre sona ermeden bir tasfiye payı dağıtımı yapılamayacağı kabulü gerekir¹⁰¹.

Bekleme süresi sona ermeden, usule aykırı bir biçimde dağıtım yapılması ihtimalinde, alacağına henüz kavuşamamış ya da alacağı yeterince güvence altına alınmamış olan alacaklılar mahkemeye başvurarak, dağıtımın yapılmasını engellemeye yönelik bir tedbir kararı alabilir¹⁰².

⁹⁹ TTK m. 543/3’de yer alan bir yıllık bekleme süresi, 2016 yılında 6728 sayılı “Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” m. 68/1, (c) bendi ile yapılan değişiklik neticesinde altı aya düşürülmüş; bu değişikliğin sebebi madde gerekçesinde, *sermaye şirketlerinde tasfiye sürecini kolaylaştırmak* şeklinde ifade edilmiştir.

İsviçre hukukunda ise, 1991 yılında yapılan değişiklikten önceki düzenlemede, bir yıllık sürenin sona ermesinden önce, mahkemenin bir tehlike olmadığı yönünde karar vermesi halinde dağıtım, bir yıllık süre sona ermeden önce de başlanabiliyordu. Ancak 1991 yılında OR’de yapılan revizyondan sonra bu süre üç aya düşürülmüş; fakat üç aylık süre sona ermeden mahkemenin böyle bir karar vermesine de izin verilmemiştir. OR Art. 745/3’de yer alan düzenlemenin son haline göre, mahkemece verilecek dağıtım kararı en erken, alacaklılara yapılan üçüncü ilandan itibaren işlemeye başlayacak **üç aylık sürenin** sonunda, uzman bilirkişilerce borçların ödendiği ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin zedelenmediği teyit edilmişse verilebilecektir (Bkz. RIEK, s. 165; STÄUBLI (Editör: HONSELL/VOGT/WATER), Art. 746, s. 1468, N. 10-11).

¹⁰⁰ HEBERLEIN, s. 77.

¹⁰¹ KERVANKIRAN, s. 255.

¹⁰² BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 901, N. 13; RIEK, s. 174; von STEIGER, s. 345. Ek tasfiye aşaması bakımından aynı yönde ŞENER, (2015), s. 198.

Bununla birlikte, altı aylık bekleme süresi, mutlak bir süre olarak değerlendirilemez. Nitekim kanun koyucu, hasımsız olarak açılan davada, hâl ve duruma göre asliye ticaret mahkemesinin, **alacaklılar için bir tehlikenin söz konusu olmadığına kanaat getirmesi halinde**, altı aylık süreyi beklemeden de dağıtımın yapılmasına izin verebileceğini açıkça hükme bağlamıştır (TTK m. 543/2, c. son). Böyle bir karar, kalan şirket varlığının süresinden önce pay sahiplerine dağıtımına imkân verdiği gibi; bilinmeyen alacaklılar bakımından tasfiye memurlarının kişisel sorumluluklarını da ortadan kaldırır¹⁰³. Bu nedenle mahkemenin alacaklıların menfaatlerini dikkate alarak bir karar vermesi son derece önemlidir. Gerektiğinde bir bilirkişi incelemesinin yapılmasında büyük fayda bulunmaktadır¹⁰⁴.

Mahkeme tarafından daha önce dağıtılmasına izin verilmediği sürece, tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtımı için beklenilmesi gereken altı aylık süre, asgari süreyi ifade ettiğinden tasfiye memurları dağıtım için, Kanun'da öngörülen bu süreye uymak zorundadır.

Özellikle alacakların güvence altına alınmasında yaşanan problemler nedeniyle şirket, henüz malvarlığının dağıtımına hazır değilse, alacaklılar açısından tehlike oluşturmayacağından, altı aylık sürenin şirket genel kurulunun alacağı bir karar ile uzatılabilmesi mümkün olmakla birlikte; mahkemenin bu yönde vermiş olduğu bir karar olmaksızın, genel kurul tarafından ilgili sürenin kısaltılması mümkün değildir¹⁰⁵.

C. Pay Bedellerinin İadesi

Tasfiye paylarının dağıtımı için, dış tasfiye kapsamında tüm borçların ödenmiş olması yeterli olmayıp; aynı zamanda pay bedellerinin iade edilmesi de gerekmektedir¹⁰⁶ (TTK m. 543/1).

Her ne kadar TTK m. 543/1'de “*pay bedelleri geri verildikten sonra...*” ifadesine yer verilmiş olsa da, bunun “*nakdi sermayenin taahhüt edildiği*

¹⁰³ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 847, N. 1601; BÜRGİ/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art 745, s. 901, N. 12. Ayrıca bkz. von STEIGER, s. 345.

¹⁰⁴ KERVANKIRAN, s. 256-257.

¹⁰⁵ FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 56, s. 865, N. 129; RIEK, s. 165; HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 272, s. 1965, N. 14-15.

¹⁰⁶ Bu düzenleme ile eTTK döneminde m. 447 hükmünde yer alan “...**şirketin borçları öden-dikten sonra kalan mevcudu...**” ifadesi nedeniyle var olan tartışmaların önüne geçilmiş ve tasfiye payı dağıtımının, sermaye bedellerinin iadesinden sonra gerçekleşeceği açıkça hükme bağlanmıştır (Ayrıca bkz. TTK m. 543/1 hükmünün madde gerekçesi).

hallerde bu pay bedellerinin ödenen kısımları geri verildikten sonra...” şeklinde anlaşılması gerekir. Aksinin kabulü, tamamen taahhüt edildiği hâlde henüz tamamı ödenmemiş paylar bakımından, ödenen kısımdan daha fazla bir iade yapılmasını gerektirir. Ancak eTTK döneminde ortaya konan eleştirileri göz önünde bulundurarak, TTK m. 543/1’i, eTTK m. 447/1’den farklı şekilde kaleme alan kanun koyucunun muradının bu olmadığı ortadadır¹⁰⁷. Kaldı ki, paya bağlı bir hak olarak ortaya çıkan tasfiye payının ödenmesinde, TTK m. 543/1’de “*esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa ödedikleri sermayeler*” oranında dağıtımı esas alan kanun koyucunun, sermaye bedelinin iadesinde, ödenmiş kısmı değil de, itibari değeri dikkate aldığını kabul etmek yerinde olmayacaktır.

Malvarlığının en önemli ögesi olan sermaye bedellerinin iadesi ile birlikte, şirketin malvarlığının dağıtımına da başlanmış olur¹⁰⁸. Ancak bu başlangıç, ortaklara tasfiye payı ödenmesi anlamına gelmez. Zira tasfiye payının dağıtımı, tasfiye bakiyesi olarak belirlenen tutardan gerçekleştirilir ve tasfiye bakiyesi de, ancak ve sadece dış borçlar ödendikten sonra, sermaye bedelinin iadesinin ardından bir tutar kalması halinde ortaya çıkar.

D. Esas Sözleşmede Tasfiye Bakiyesinin Kullanımına İlişkin Farklı Bir Düzenlemeye Yer Verilmemiş Olması

Tasfiye payının dağıtılabilmesi için gerekli olan bir diğer şart ise, esas sözleşmede tasfiye bakiyesinin kullanımı hususunda farklı bir düzenlemenin öngörülmemiş olmasıdır. TTK m. 507/1 çerçevesinde, tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtımı yerine, kalan mevcudun kullanılmasına ilişkin esas sözleşmeye başkaca bir hükmün konulması halinde, artık bir dağıtım işleminden ve pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkından söz edilemeyecektir¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Ayrıca bkz. TTK m. 543/1’in madde gerekçesi.

¹⁰⁸ Pay sahibinin, sahibi olduğu taşınır veya taşınmaz üzerindeki faydalanma ve kullanma haklarını, mülkiyetini şirkete geçirmeksizin, sermaye olarak getirmesi de mümkündür [Bkz. TTK m. 127/1, (d)]. Böyle bir ihtimalde, şirketin sona ermesi üzerine tamamlanan dış tasfiye işlemlerinden sonra, bahsi geçen taşınır ve taşınmazların iadesi de, malvarlığının dağıtımı anlamına gelecektir [Bkz. AL KILIÇ, (2017), s. 184-185, dn. 450]. Şirketin sona ermesi üzerine, kullanımı şirkete bırakılan malların derhal iade edilmesi gerektiği, ancak şirketin taahhütlerinin ifa edilebilmesi için ihtiyaç duyulan hallerde, iade süresinin taahhüt sonuna kadar uzatılabileceği yönündeki görüş için bkz. İZMİRLİ, s. 106-107.

¹⁰⁹ Ayrıntılar için bkz. yukarıda “**IV, B**”.

E. Kesin Bilançonun Düzenlenmesi ve Onaylanması (Ayrıca Genel Kurulun Tasfiye Payı Dağıtımını Hususunda Bir Karar Alması Gerekip Gerekmediği Meselesi)

Şirket borçlarının ödenmesi ve şirkete getirilen sermaye bedellerinin pay sahiplerine iadesinin ardından, kalan bakiyenin belirlenebilmesi amacıyla, tasfiye memurları bir kesin bilanço düzenlerler. Tasfiye bakiyesi kapsamında dağıtılacak bir malvarlığının mevcut olup olmadığı, borçların ödenmesinden ve altı aylık bekleme süresinin sona ermesinden sonra, tasfiye memurlarınca TTK m. 542/1, (d)'ye göre düzenlenecek olan bu bilançoya göre belirlenecektir.

Hazırlanacak bu kesin bilanço, tasfiyenin başında hazırlanan ilk envanter ve bilançodan (TTK m. 540) farklıdır. Zira artık tasfiyenin sonuna gelinmiştir ve tasfiye halindeki şirketin malvarlığı, şirket borçlarının ödenmesi ve sermaye bedellerinin iadesi nedeniyle, şirketin sona ererek tasfiye aşamasına girdiği andaki malvarlığı ile aynı değildir. Bu farkın tespit edilebilmesi ve pay sahiplerine dağıtılacak miktarın belirlenebilmesi için, kesin bilançonun hazırlanması ve aynı zamanda genel kurulun onayına sunulması gerekir (TTK m. 542/1, d).

Kesin bilançoda tasfiye memurları, şirketin borçlarının ödenerek dış tasfiye işlemlerinin tamamlandığına, bu işlemlerin ardından hâlâ mevcut bir bakiye malvarlığının bulunduğu ve kalan bakiye malvarlığına ilişkin dağıtımın nasıl yapılacağına dair dağıtım planına yer vermelidir¹¹⁰.

Pay sahiplerine, kalan tasfiye bakiyesinden, tasfiye payları oranında bir dağıtım yapılabilmesi için **genel kurulun ayrıca bir dağıtım kararı alması gerekip gerekmediği meselesi** doktrinde tartışmalıdır. Bu tartışmanın nedeni Kanun'da, tasfiye payının dağıtımında, kâr payının dağıtımında olduğunun aksine (Bkz. TTK m. 507/1) açıkça genel kurulun bu yönde karar alması gerektiği hususunda bir düzenlemeye yer verilmemiş olmasıdır. Faaliyetlerine devam eden bir anonim şirkette, yönetim kurulunca hazırlanan bilanço genel kurul tarafından onaylandığı hâlde, yatırım yapılacağı, yedek akçe olarak ayrılacağı vb. sebeplerle o sene elde edilen kârın dağıtımından vazgeçilebilir. Bu nedenle kâr payının dağıtımını için, bilançonun onaylanmasının yanı sıra ayrıca bir genel kurul kararına ihtiyaç duyulur. Nitekim bu husus TTK m. 507/1 hükmünde “...**dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına**...”

¹¹⁰ BACHMANN (Editör: SPINDLER/STILZ), § 271, s. 749, N. 7; STÄUBLI (Editör: HONSELL/VOGT/WATTER), Art. 745, s. 1467, N. 3.

şeklinde ifade edilmiştir¹¹¹. Ancak tasfiye payının dağıtımının yapılabilmesi için, ayrıca genel kurulun bu yönde bir karar alması gerektiği sonucuna ilgili hükümden ulaşılamamaktadır.

Kanaatimizce, TTK m. 543/3’de yer alan “*esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtma para olarak yapılır*” ifadesinden hareketle, her koşulda dağıtımın yapılabilmesi için, bir genel kurul kararına ihtiyaç duyulduğu sonucu çıkarılmamalıdır¹¹². Zira bu hüküm, dağıtım yapılabilmesi için genel kurul kararının gerekliliğine değil; dağıtımın para dışında başka bir şekilde yapılacağına dair esas sözleşmede bir hükmün olmadığı hallerde, genel kurulun bu yönde bir karar alabileceğine işaret eder. Kaldı ki, esas sözleşmede dağıtımın para dışında başka bir biçimde yapılacağına kararlaştırıldığı hallerde, genel kurulun ayrıca buna dair başkaca bir karar alması da söz konusu olmayacaktır¹¹³.

Doktrinde tasfiye bakiyesinin ortaya çıkması ile birlikte, tasfiye payı hakkının muaccel olacağı savunulduğu gibi¹¹⁴; tasfiye payının dağıtımı için genel kurulun ayrıca bu hususta bir karar alması gerektiğini benimseyenler de bulunmaktadır¹¹⁵. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise¹¹⁶, genel kurulun tasfiye memurları tarafından hazırlanan kesin bilanço onaylaması ile birlikte, dağıtılacak olan tasfiye bakiyesi de netleşmiş olacak ve bu kesin bilanço, tasfiye paylarının dağıtımında kullanılacaktır¹¹⁷. Bu durumda ayrıca bir dağıtım kararı alınmasına gerek olmaksızın, pay sahiplerinin tasfiye payı

¹¹¹ Ayrıca bkz. MOROĞLU, (2016), s. 318.

¹¹² Aynı yönde bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2017), s. 3-4, N. 926; KERVANKIRAN, s. 258.

¹¹³ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 537, N. 926.

¹¹⁴ İMREGÜN, s. 303, ayrıca karşı., s. 491.

¹¹⁵ ARSLANLI, s. 229, ayrıca bkz. ve karşı., s. 233; SCHLUEP, s. 75; KARAMAN COŞGUN, s. 254; RIEK, s. 167 (*Yazar, genel kurulun, alacağı dağıtım kararının aynı zamanda kesin bilançonun onaylanmasını da içerecek şekilde olması gerektiğini savunmaktadır*); UYSAL, s. 82-83.

¹¹⁶ HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, s. 1953, N. 3; BÜRGİ/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 895, N. 2; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 847, N. 1602; ANSAY, s. 303; PULAŞLI, C. II, s. 1865, N. 100; ŞENER, (2017), s. 652; ŞENER, (2015), s. 219. Ayrıca bkz. ve karşı. KERVANKIRAN, s. 261.

¹¹⁷ Tasfiye memurları ister mahkeme kararıyla ister genel kurul kararı veya esas sözleşme ile isterse de kanun gereği seçilmiş olsun, kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması aynı zamanda, tasfiye memurlarının da ibra edilmesi anlamına gelecektir (Bkz. ARSLANLI, s. 229; İZMİRLİ, s. 131).

alma hakkı da bir alacak hakkına dönüşecektir¹¹⁸. Çünkü tasfiye bakiyesinin hangi koşullarda ve nasıl dağıtılacağı kanun koyucu tarafından önceden öngörülmüştür. Esas sözleşmede malvarlığının farklı usulde değerlendirilmesi yönünde bir belirleme bulunmadığı sürece (TTK m. 507/1), tasfiye neticesinde kalan tutarın, kanunda veya esas sözleşmede öngörülen oranlar üzerinden dağıtımının yapılması bir zorunluluktur. **Esas sözleşmede** TTK m. 507/1 anlamında dağıtım yapılmayacağına dair **bir düzenleme olmadığı müddetçe**, genel kurulun dağıtım yapılmaması yönünde bir karar alması mümkün değildir. Bu nedenle malvarlığının dağıtımına başlanması için gerekli olan şartların oluşması ve son olarak kesin bilânçonun onaylanması ile birlikte, pay sahibinin alacak hakkı ve dolayısıyla şirkete karşı tasfiye payının kendisine ödenmesi yönündeki talep hakkı da¹¹⁹ kendiliğinden doğmuş olacaktır¹²⁰.

Tasfiye memurunun, dağıtım koşulları oluşmuş olmasına rağmen hukuka aykırı bir biçimde, üzerine düşen dağıtım yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda, tasfiye bakiyesine katılmaya hak kazanmış olan pay sahibi, şirkete karşı alacak davası açabileceği gibi; ayrıca tasfiye memurlarının sorumluluğuna da gidebilir. Henüz pay sahipleri arasında malvarlığının dağıtımını şartlarının oluşmadığını ispat yükü, tasfiye memurları aracılığıyla mahkemede temsil edilecek olan anonim şirket üzerindedir¹²¹.

¹¹⁸ İMREGÜN, s. 491; ANSAY, s. 303; İZMİRLİ, s. 132; SCHLUEP, s. 75, dn. 10; BÜRGİ/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 895, N. 2; UÇAR, s. 274; PULAŞLI, C. II, s. 1865-1866, N. 100. Ayrıca bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 196; TEOMAN, s. 247.

¹¹⁹ Tasfiye payından kaynaklanan alacaklarla ilgili talep hakkına dair zamanaşımı süresinin ne kadar olduğu ve bu zamanaşımının başlangıcı ile ilgili mesele, TTK'da yanıtlanmamıştır. Bu konuda TBK m. 147/1, (4)'de yer alan *beş (5) yıllık zamanaşımı* süresinin burada da dikkate alınması gerektiğinin ve bu sürenin başlangıcının, tasfiye payı alma hakkının bir alacak hakkına dönüştüğü ve bu alacağın muaccel hale geldiği an olan, kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanma anı olduğunun kabulü gerekir. Zira bu andan itibaren, pay sahibine düşen tasfiye payı netleşmekte; talep edilebilir hale gelmektedir [Aynı yönde bkz. KARAMAN COŞGUN, s. 259. Aksi yönde bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 849, N. 1602c (*Yazar, tasfiye payının on (10) yıllık zamanaşımına tâbi olduğunu ve bu sürenin de bir genel kurul kararı varsa bu karar tarihi yoksa, dağıtım için tasfiye memurlarının belirledikleri tarihten itibaren başlayacağını ifade etmektedir*), KERVANKIRAN, s. 265]. Ayrıca karşı., PULAŞLI, C. II, s. 1866, N. 102 (*Yazar, zamanaşımı süresinin TBK m. 147/1, (4) gereğince beş (5) yıl olduğunu belirledikten sonra, bu sürenin başlangıcını, alacaklılara birer hafta ile yapılan üçüncü ilandan sonra tayin edilen sürenin geçmesi ile başlayacağını ifade etmektedir*).

¹²⁰ ANSAY, s. 303; von STEIGER, s. 345. Ayrıca bkz ve karşı. ARSLANLI, s. 229 ve s. 233'de yer alan açıklamalar.

¹²¹ BACHMANN (Editör: SPINDLER/STILZ), § 271, s. 748, N. 3 ve s. 750, N. 14.

VI. Tasfiye Payının Dağıtım Usulü

Dış tasfiyenin tamamlanması, ödenmiş sermaye bedellerinin iadesi ve yukarıda ifade edilen usuli şartların yerine getirilmesinin ardından¹²², kalan malvarlığının (*tasfiye bakiyesinin*) pay sahipleri arasında dağıtımı yapılacaktır. Tasfiye memurlarınca yerine getirilecek olan bu görevde, tasfiye memurları, öncelikle dağıtım usulü ve şekline ilişkin esas sözleşmede yer alan düzenlemelere bakacaktır (TTK m. 507, m. 508, m. 543). Bu çerçevede, dağıtım gerçekleştirilirken, tasfiye bakiyesinde imtiyazlı paylar belirlenmişse (TTK m. 478) veya tasfiye bakiyesine katılma hakkı veren intifa senetleri söz konusu ise (TTK m. 502-503), bunların göz önünde bulundurulması gerekecektir¹²³.

TTK m. 543/3 hükmüne göre, kural olarak dağıtım, pay sahiplerinin getirdikleri sermayenin nakdî ya da aynî sermaye olup olmadığına bakılmaksızın, *para ile* yapılır. Ancak şirket esas sözleşmesinde dağıtım usulü olarak *aynî dağıtım* şekli benimsenebileceği gibi; böyle bir belirlemenin esas sözleşmede yer almadığı hallerde, tasfiye halindeki şirket genel kurulu da bu şekilde bir dağıtım yapılmasına karar verebilir.

Esas sözleşme ile veya alınan genel kurul kararıyla, *malvarlığının pay sahiplerinden birine, birkaçına ya da hepsine aynen iadesinde olduğu gibi, para dışında farklı bir dağıtım usulünün benimsendiği hâllerde*, tasfiye memurları dış tasfiye işlemleri kapsamında şirket borçlarının ödenmesi için malvarlığının paraya çevrilmesinde bu malvarlığı değerlerini en sona bırakmalıdır. Bununla birlikte diğer malvarlığı unsurları, şirketin mevcut borçlarını karşılamaya yetecek tutarda değilse, esas sözleşmede yer alan hükme veya alınan genel kurul kararına rağmen bunların da nakde çevrilmesi gerekir¹²⁴. Böyle bir ihtimalde pay sahipleri, esas sözleşme hükmünü veya genel kurul kararını ileri sürerek, tasfiye memurlarının nakde çevirmeye yönelik işlemlerine engel olamazlar. Bu sonuç, pay sahiplerinin tasfiye bakiyesine katılma haklarının, şirket alacaklarının alacaklarına kavuşma hakkına nazaran ikincil niteliğinden ve dış tasfiye işlemleri tamamlanmadığı sürece iç tasfiyeye başlanılamayacak olmasından kaynaklanmaktadır¹²⁵.

¹²² Bkz. yukarıda “V” no’lu başlık.

¹²³ İMREGÜN, s. 491; ARSLANLI, s. 231-232; ANSAY, s. 258; İZMİRLİ, s. 132; FÜLLER (Editör: BÜRGERS/KÖRBER), § 271, s. 1595, N. 7.

¹²⁴ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 197; İMREGÜN, s. 304.

¹²⁵ HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, s. 1955, N. 9; BÖCKLI, § 17,

Dağıtımın kısmen nakdî kısmen aynî şekilde yapılması da mümkündür¹²⁶. Esas sözleşmede ya da genel kurul kararında aksi kararlaştırılmadıkça ve kendisine tasfiye payı dağıtımı yapılacak olan pay sahibi buna rıza gösterdiği müddetçe, dağıtımın nakdî yerine aynî şekilde yapılmasının mümkün olduğunun; özellikle tek ortaklı anonim şirketlerde bu eğilimin, uygulamayı kolaylaştırmasından ötürü tercihe şayan olacağının ifade edilmesinde fayda bulunmaktadır¹²⁷. Bununla birlikte, özellikle birden fazla pay sahibinin bulunduğu anonim şirketlerde, dağıtımın nakdî değil de aynî olarak yapılmasının, tasfiye memurları açısından dağıtımın hakkaniyete uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi noktasında özel bir hassasiyet gerektirdiği ve birtakım zorlukları içerdiği de bir gerçektir¹²⁸.

Doktrinde esas sözleşme ile bazı payların sahiplerine aynî dağıtım yapılacağı öngörülmüşse, bunların dağıtımında ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek olmadığı; ancak sonradan genel kurul kararı ile dağıtımın aynî şekilde yapılmasına karar verildiği hallerde bir değerlendirme yapılarak, söz konusu aynî ilgili pay sahibinin tasfiye payına denk gelen tutardan fazla olup olmadığı tespit edilmesi ve fazla gelen bir miktar var ise, bu fazlalığın iade edilmesi gerektiği haklı olarak savunulmaktadır¹²⁹. Zira aksinin kabulü, esas sözleşmede öngörülmediği halde genel kurul kararı ile – *ilgili pay sahibine düşecek tasfiye payından daha yüksek değerli bir aynî bu pay sahibine tahsisi yoluyla*- haksız bir ayrıcalık (imtiyaz) tanınması anlamına gelebilecektir.

Dağıtımın gerçekleştirilmesinden önce, dağıtım yapılacak olan hak sahipleri tespit edilmelidir. Bir pay sahipliği hakkı olmasından ötürü, tasfiye payını talep edebilecek ilgililer, dağıtımın yapıldığı anda anonim şirkette pay sahibi sıfatını taşıyanlardır¹³⁰. Sona eren anonim ortaklıkta, tasfiye bakiyesine katılma hakkı bulunan pay sahiplerinin kim olduğunun tespiti, tasfiye memurlarınca yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüktür. Bu tespit yapılırken, tasfiye memurlarının dikkatli ve özenli davranmaları gerekir. Hak sahibi olmayan kişiye, pay sahibi olduğu düşünülerek ödeme yapılması

s. 2349, N. 64.

¹²⁶ BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 902, N. 14; von STEIGER, s. 346; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 197.

¹²⁷ HEBERLEIN, s. 60, dn. 88; RIEK, s. 170.

¹²⁸ HEBERLEIN, s. 60, dn. 88; RIEK, s. 170.

¹²⁹ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 198; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 848, N. 1602a.

¹³⁰ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. yukarıda “III” no’lu başlık.

hâlinde, oluşan zarar nedeniyle tasfiye memurlarının sorumluluğu söz konusu olacaktır (Bkz. TTK m. 541/4, m. 546/2, m. 553). Şüpheli hallerde, sorumluluğunun doğmaması adına, oluşan şüphe giderilinceye kadar tasfiye memurunun ödeme yapmama yolunu tercih etmesi gerekir¹³¹.

Bir kişinin o şirkette pay sahibi sıfatını haiz olup olmadığı, anonim şirketin pay defterindeki kayıtlardan anlaşılabilir. Böyle bir kaydın bulunmadığı ya da mevcut kayıt ile gerçek durum arasında farklılıkların bulunduğu hallerde ise, elindeki pay senedini, makbuzu ya da ilmühaberi ibraz ederek bu sıfatını ispatlayabilen kişiler de hak sahibi olarak kabul edilecek ve onlara ödeme yapılacaktır¹³².

Tasfiye payını alma hakkını haiz olan kişilerin tespitinde tasfiye memurları, pay defterinde bu hususta bir kayıt olup olmaması ya da payın senede bağlı olup olmaması; senede bağlanmış ise, nama ya da hamiline yazılı olup olmaması veya nama yazılı pay senetlerinde (*ya da çıplak paylarda*) kanuni ya da sözleşmesel bağlam olup olmaması gibi hususları göz önünde bulunduracaktır. Payın özel iktisap yolları ile (*miras, eşler arası mal rejimi vb.*) kazanılması halinde payı devralan, bu özel iktisap yoluyla kazanımı ispatlamak zorundadır¹³³. Senede bağlanmış hamiline yazılı paylarda, senedi ibraz eden kişinin hak sahibi olduğunun kabulü ve ödemenin de ona yapılması gerekir¹³⁴ (Ayrıca Bkz. TTK m. 489)¹³⁵. Pay üzerinde intifa hakkının olduğu hallerde tasfiye payı, pay sahibine ödenecektir. Payın üzerinde haczin bulunduğu durumlarda ise, şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte bu haczin, tasfiye payı üzerindeki hacze dönüşeceği¹³⁶; bu nedenle de haciz koyduran kişinin, ödemenin kendisine yapılmasını isteme hakkına sahip olduğunu belirtmek gerekir¹³⁷.

¹³¹ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 848, N. 1602b.

¹³² BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, OR Art. 745, s. 902, N. 15-17; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 198; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 848, N. 1602b; ÇEVİK, s. 162; WIEDEMANN, § 271, s. 547, Anm. 6. Pay defterine yapılan kaydın kurucu etkiyi haiz olmadığı ve bu nedenle de, bu defterdeki kayıtların aksinin her zaman geçerli şekilde iddia ve ispat edilebileceği yönünde ayrıntılı bilgi için bkz. NARBAY, (2003), s. 146 vd..

¹³³ ÇEVİK, s. 162.

¹³⁴ BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 902, N. 15.

¹³⁵ Henüz senede bağlanmamış hamiline yazılı paylarda ise, hak sahipliğinin tespiti bakımından nama yazılı pay sahiplerinin tespitinde olduğu gibi pay defterine bakılmalıdır (KERVANKIRAN, s. 264).

¹³⁶ BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 902, N. 16; RIEK, s. 171.

¹³⁷ KERVANKIRAN, s. 264.

Tasfiye memurlarınca, dağıtım yapılabilmesi için, hak sahiplerine çağrıda bulunmaya gerek olup olmadığı sorusu, TTK'da yanıtız bırakılmıştır. Kanaatimizce çıplak paylar ve nama yazılı pay senetleri ile pay defterinde kayıtlı senede bağlanmamış hamiline yazılı paylar bakımından, adresleri ve kimlikleri bilinen pay sahiplerine dağıtım yapılacağına taahhütlü mektupla bildirilmesinde, internet sitesi bulunması gereken anonim şirketlerde bu bildirim ayrıca internet sitesinde yayımlanmasında ve makul bir süre verilerek alacak hakkına dönüşen tasfiye payının alınmasının sağlanmasında fayda bulunmaktadır¹³⁸. Yapılan çağrıya rağmen başvuruda bulunmamakla birlikte kimlikleri bilinen pay sahiplerinin alacak hakkına dönüşen tasfiye paylarının bankaya depo edilmesi suretiyle [Bkz. TTK m. 541/2; Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ m. 5/1, (c), m. 6/2], şirketin terkinin sağlanabilmesidir.

Hamiline yazılı pay senedi sahipleri bakımından ise, bu bildirim TTSG'de ve şirket esas sözleşmesinde gösterilen usulle, varsa şirketin internet sitesine konulan bir ilânla duyurulması gerekir¹³⁹. Verilen süre içerisinde kendisine başvuran hamiline yazılı pay senedi sahiplerine ödeme yapan tasfiye memuru, bu ödemeleri, pay senetlerinin üzerine not düşmeli ve ayrıca ödemenin yapıldığı makbuzlarla kesinleştirilmelidir¹⁴⁰. Yapılan ödemelerin akabinde, tasfiye memurları, şirket defter belge ve kayıtlarını inceleyerek, ne kadar tutarda hamiline yazılı pay senedi çıkarıldığı ve verilen süre içerisinde ne kadarının başvuruda bulunduğunu tespit etmeli; ardından başvuruda bulunulmayan hamiline yazılı pay senetlerine denk gelen tutarı, tasfiye halindeki şirketin vergi kimlik numarası ile açılan vadeli Türk Lirası mevduat hesabına depo etmelidir [Bkz. Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ m. 5/1, (c), m. 6/2, m. 7 ve m. 8]. Şirket sicilden terkin edilmiş olsa dahi,

¹³⁸ Aynı yönde bkz. KERVANKIRAN, s. 264.

¹³⁹ KERVANKIRAN, s. 264.

¹⁴⁰ BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 902, N. 15; ARSLANLI, s. 232; RIEK, s. 176, ŞENER, (2015), s. 75; ÇEVİK, s. 162; HÜFFER (Editör: GOETTE/HABER-SACK/KALSS), § 271, s. 1956-1957, N. 15. Yapılan ödemeler neticesinde, tasfiye memurlarının pay sahiplerinden pay senetlerini talep edemeyeceği, zira söz konusu pay senetlerinin, şirketin terkininden sonra çıkabilecek olan uyumsuzluklarda ilgililerin hak sahipliği sıfatını ispat etmeleri bakımından gerekli olabileceği yönünde bkz. BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 902, N. 15; RIEK, s. 176; KERVANKIRAN, s. 264-265; RIESENHUBER (Editör: SCHMIDT/LUTTER), § 271, s. 3005, N. 11; FÜLLER (Editör: BÜRGER/KÖRBER), § 271, s. 1594, N. 4. Ayrıca bkz. ŞENER, (2015), s. 75.

hamiline yazılı pay senedi sahibi, pay sahipliğini ispat eden belgeleri ibraz ederek, bankadan bu parayı çekebilmelidir (*Ayrıca bkz. Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ m. 9*).

Yukarıdaki şartların yerine getirilmesine rağmen şirkete başvuruda bulunmadığı için tasfiye payına ilişkin alacağı bankaya depo edilen pay sahiplerinin, şirketin terkininden sonra dahi hâlâ bu bedelin tahsili için bankaya başvuruda bulunmaması halinde, bu meblağların akıbetinin ne olacağı üzerinde de durmakta fayda bulunmaktadır.

Kanaatimizce, tasfiye memurlarınca, tasfiye halinde bulunan şirketin vergi kimlik numarası ve ticaret unvanı ile açılan mevduat hesabına, alacaklıya ilişkin mevcut kimlik bilgileri belirtilmek suretiyle bir ay vadeli olarak yatırılan (*bankaya depo edilen*) tasfiye paylarının hak sahiplerince alınmamış olması, diğer pay sahiplerine söz konusu bedelin kendilerine verilmesi yönünde bir talep hakkı bahşetmez¹⁴¹. Zira kesin bilançonun onaylanması ile bir alacak hakkına dönüşen¹⁴², bankaya depo edilmesi ile birlikte de şirketin borcundan kurtulmuş sayıldığı¹⁴³ ve bankanın uhdesinde alacaklı konumundaki pay sahibinin emrine amade olarak bekletilen bu meblağın, pay sahibi tarafından alınmamış olması, (*terkin edilmiş şirketin*) diğer pay sahiplerinin bu meblağ üzerinde ek tasfiye yoluyla istemde bulunmasına yol açmaz.

Bu ihtimalde “*Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ*” m. 9’da yer alan ifadeyi hatırlamakta fayda bulunmaktadır. İlgili hükme göre, “*Tasfiye halinde şirket adına açılan mevduatın zamanaşımına uğraması hakkında, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan ikincil mevzuat hükümleri uygulanır*”.

¹⁴¹ Aksi yönde bkz. WETTENSCHWILER, s. 40; ŞENER, (2015), s. 220 (*Her iki yazar da böyle bir ihtimalde, bu paraların bilinen pay sahipleri arasında paylaşılması gerektiğini ifade etmektedir*).

¹⁴² İMREGÜN, s. 491; ANSAY, s. 303; İZMİRLİ, s. 132; SCHLUEP, s. 75, dn. 10; BÜRGİ/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 895, N. 2; UÇAR, s. 274. Ayrıca bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 196.

¹⁴³ Alacaklılara yapılan ödemenin geniş yorumlanması gerektiği ve bankaya bu bedellerin depo edilmesinin de ödeme anlamına geleceği yönünde bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 846, N. 1600; BUDLIGER, s. 67-68; İZMİRLİ, s. 130.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun¹⁴⁴ 62. maddesine göre ise, bankalar nezdindeki mevduat, katılım fonu, emanet ve alacaklardan hak sahibinin¹⁴⁵ en son talebi, işlemi ve herhangi bir yazılı talimatı¹⁴⁶ tarihinden başlayarak¹⁴⁷ on yıl içinde aranmayanlar zamanaşımına¹⁴⁸ tâbi olmaktadır. Yasa gereği

¹⁴⁴ R.G., Sayı: 25983 (Mükerrer) T. 01.11.2005.

¹⁴⁵ Tasfiye payı üzerindeki hak sahibi her ne kadar sona eren şirketin pay sahibi olsa da, “*Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ*”ın 7’inci ve 9’uncu maddesine göre, bu hesabın, henüz terkin edilmemiş tasfiye halindeki şirketin vergi kimlik numarası ve şirketin ticaret unvanı ile ancak alacaklıya ilişkin mevcut kimlik bilgileri belirtilmek suretiyle bir ay vadeli olarak açıldığı; vade süresi sona erdiğinde, ilgili hüküm çerçevesinde, hesabın aynı vade ile otomatik olarak yenilendiği görülmektedir.

¹⁴⁶ Pay sahibinin tasfiye payına düşen miktarın, kendisince talep edilmemesi üzerine, tasfiye memurlarınca ilgili Tebliğ hükümleri çerçevesinde, banka hesabına bir ay vadeli olarak yatırılması ve vade sonunda hesabın *mevzuat gereği* aynı vade ile kendiliğinden yenilenmesinin, Bankacılık Kanunu m. 62 kapsamında giren hak sahibince verilmiş bir talimat olmadığı, kanuni düzenleme gereği otomatik olarak gerçekleştirilen bir işlem olduğu düşüncesindeyiz. Kanaatimizce her ne kadar hesap sahibinin, mevduat hesabı ile ilgili başlangıçta otomatik yenileme yönünde bir talepte bulunması halinde, her bir otomatik yenileme işlemi ile Bankacılık Kanunu m. 62’de öngörülen zamanaşımı süresinin kesileceğinin kabulü hakkaniyete uygun düşecek olsa da [Aynı yönde bkz. ÇEKER, s. 333; BOZKURT, (2017), s. 33. Ayrıca bkz. ŞİT İMAMOĞLU, s. 183. Aksi yönde bkz. REİSOĞLU, s. 897-898; RÜZGÂR, s. 75, s. 79 (*Bahsi geçen yazarlar özü itibarıyla, hesap sahibinin talimatı ile otomatik olarak yenilenen bir mevduat hesabında, ilk vadenin bitiminden itibaren zamanaşımının işlemeye başlayacağını; sonraki otomatik yenilemelerde, hesap sahibinin bir talimatı olmadığından, bu yenilemenin geçerli olmakla birlikte, zamanaşımını kesmeyeceğini savunmaktadır*)], çalışmamızın konusunu teşkil eden durum bakımından bu sonuca varmak zorlama bir yorum olacaktır. Zira açılan mevduat hesabının yenilenme işlemi, ilgili Tebliğ düzenlemesi kapsamında, hesabı açtıran tasfiye memurlarının ya da alacaklı konumundaki pay sahibinin iradesi dışında, mevzuat hükmü çerçevesinde gerçekleşmektedir.

¹⁴⁷ Esasında bankanın mevduatı iade borcunun ve dolayısıyla da buna dair zamanaşımının (*açılan mevduat hesabının vadeli ya da vadesiz olmasına göre tüketim ya da usulsüz tevdi sözleşmesi olarak nitelendirildiği*), mevduat sözleşmesinin feshi anından itibaren hesaplanmasının gerektiği yönünde haklı görüş için bkz. ŞİT İMAMOĞLU, s. 186, mevduat sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında ayrıca bkz. s. 172 vd.. Ayrıca bkz. KONURALP, s. 16 vd.; BOZKURT, (2017), s. 29-30, s. 40.

¹⁴⁸ Burada kullanılan “*zamanaşımı*” kavramının borçlar hukuku anlamında kabul edilen “*alacak zamanaşımı*” kavramı ile uyumlu olmadığı; zira ilgili hükmün, zamanaşımına uğrayan borç bakımından kabul edilen “*eksik borç*” haline dönüşme kuralından yoksun olduğu; alacak zamanaşımının başlangıç süresinin aksine Bankacılık Kanunu m. 62’de “*son işlem, talep veya yazılı talimat*” anından itibaren sürenin işletilmeye başlandığı; esasında m. 62’de öngörülen sürenin sona ermesinin sonuçları da dikkate alındığında *zamanaşımından ziyade hak düşürücü* özelliğinin daha ağır bastığı; fakat düzenlemenin bu haliyle Anayasa ile güvence altına alınan mülkiyet hakkına açıkça doğrudan bir müdahalede bulunduğu görülür ve doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir (Bkz. REİSOĞLU, s. 894-895; ŞİT İMAMOĞLU, s. 166; BOZKURT, (2017), s. 30-31. Ayrıca bkz. RÜZGÂR, s. 72-73).

zamanaşımına uğrayan her türlü mevduat, katılım fonu, emanet ve alacaklar ise, banka tarafından hak sahibine ulaşılamaması hâlinde¹⁴⁹, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmektedir¹⁵⁰.

Bununla birlikte, ilgili düzenlemelerde yer alan bu sonucun eleştiriye açık olduğunun belirtilmesi gerekir. Şöyle ki, TTK'da öngörülen şartlar ve ilgili Tebliğ kapsamında yapılması gereken işlemlerin yerine getirilmesinin ardından tasfiye memurlarınca, pay sahiplerine ödenecek tasfiye payının bankaya depo edilmesi ile birlikte şirket açısından ödeme gerçekleşmiş sayılacak ve bu bedel, bankadaki mevduat hesabında artık alacaklımın emrine amade şekilde tutulacaktır. Bu andan sonra söz konusu bu meblağ üzerinde, tasfiye payı alacaklısı olarak hak sahibi olduğunu belgeleyen kişilere, tasfiye payına düşen tutarın bankaca ödenmesi gerekir. Ancak alacaklı veya onun mirasçılarını, belirli bir zaman dilimi içerisinde bahsi geçen meblağ ile ilgili bir işlem gerçekleştirmeye zorlamanın ve bu işlemin Bankacılık Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde yapılmamış olduğu gerekçesi ile hakkın ortadan kalkacağı ve bu meblağların TMSF'ye intikal edeceği sonucuna ulaşılmamasının, Anayasa m. 35 ve AİHS'ne Ek (1) No'lu Protokol m. 1 ile güvence altına alınan mülkiyet hakkını (*sahipsiz kalan mirasın Devlete kalması hali hariç olmak üzere*) zedelediği aşikârdır¹⁵¹. Bu nedenle Bankacılık Kanunu m. 62'de yer alan düzenlemenin Anayasa'ya aykırılığı gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi önüne götürülmesi ve hükmün iptalinin sağlanması¹⁵² olması gereken hukuk bakımından en uygun çözüm yolu gibi görülmektedir¹⁵³.

VII. Haksız Alınan Tasfiye Paylarının Akıbeti

Haksız olarak alınan tasfiye paylarının akıbetinin ne olacağı meselesine, TTK'da yer verilmemiştir. Her ne kadar TTK'nın "*Kâr, Kazanç ve Tasfiye*

¹⁴⁹ Ayrıca bkz. "*Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*" m. 8/2-5.

¹⁵⁰ Hükmün uygulanma usulü hakkında ayrıca bkz. BOZKURT, (2017), s. 33.

¹⁵¹ Bu husustaki haklı eleştiriler ve çözüm önerileri için bkz. BOZKURT, (2017), s. 36 vd.. Ayrıca bkz. BARIN, s. 77-78.

¹⁵² Doğrudan aynı hususları kapsamasa da bu noktada Anayasa Mahkemesi'nin 22.10.2015 tarihli ve E. 2015/29, K. 2015/95 sayılı kararı ile SerPK m. 13/4 hükmünün bir kısmını iptal ettiğinin hatırlatılmasında fayda bulunmaktadır (R.G. Sayı: 29530, Tarih: 12 Kasım 2015). SerPK m. 13/4'e ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesine bakıldığında Bankacılık Kanunu m. 62'de yer alan düzenlemeye ilişkin yukarıda belirttiğimiz kaygıları karşılayacak nitelikte açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZKORKUT, s. 245 vd..

¹⁵³ Aynı yönde bkz. BOZKURT, (2017), s. 43. Ayrıca bkz. ŞİT İMAMOĞLU, S. 169-170.

Payı” genel başlıklı Sekizinci Bölümü’nde; kâr payı ve **tasfiye payı alma hakkı** TTK m. 507 ve m. 508’de; kâr payı, hazırlık dönemi faizi ve kazanç payı TTK m. 509, m. 510 ve m. 511’de düzenlenmiş olsa da; TTK m. 512’de, geri alma hakkı *“kötüniyet hâlinde”* üst başlığı altında **yalnızca haksız ve kötüniyetle alınan kâr payı veya hazırlık dönemi faizi bakımından ele alınmış** ve bunları alan pay sahiplerinin geri vermekle yükümlü olduğu ifade edilerek, bu düzenlemenin kazanç paylarına da uygulanacağı vurgulanmıştır¹⁵⁴. Ancak, tasfiye payının haksız olarak alınması halinde nasıl bir yol izleneceği sorusu - *Sekizinci Bölüm’de tasfiye payı hakkı da düzenlenmiş olmasına rağmen*- yanıtı bırakılmıştır. Bu konunun TTK m. 512’de açıkça düzenlenmemiş olması, haksız yere alınan tasfiye paylarının iade edilmeyeceği anlamına gelmemeli¹⁵⁵ ve hatta şirket terkin edildikten sonra dahi bu miktarların TTK m. 547’de öngörülen ek tasfiye usulü ile geri ödenmesi gerekebileceği sonucuna varılmalıdır¹⁵⁶. Zira ek tasfiye müessesesinin düzenlendiği TTK m. 547/1 hükmünün madde gerekçesinde açıkça, ek tasfiyeye gidilebilecek hallerden biri olarak *“pay sahiplerince haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davasının açılması”*ndan söz edilmiştir.

Doktrinde, tasfiye payının, şirket borçlarının ödenmesi ve pay bedellerinin iadesinden sonra, şirketin faaliyet gösterdiği dönemdeki kazançlarından arta kalan değer olması nedeniyle, kâr payının iadesine ilişkin TTK m. 512 hükmünün kıyasen tasfiye paylarına da uygulanacağı savunulmuştur¹⁵⁷. Ancak TTK m. 512 hükmünün, mehaz İsviçre hukukunun aksine kapsamının daha dar olduğu ve bu kapsamın genişletilmesinin zor olduğu düşüncesindeyiz¹⁵⁸. Gerçekten de OR Art. 678, 1’de, TTK m. 512/1’e paralel olarak konu düzenlendikten sonra, aynı maddenin 2’inci fıkrasında (OR Art. 678, 2), edimler ile şirketin ekonomik durumu arasında açık bir dengesizlik (*oransızlık*) söz konusu ise, pay sahipleri (*ve birinci fıkrada sayılan kişiler*), diğer edimleri de iade ile yükümlü tutulmuştur¹⁵⁹.

¹⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. AYHAN, (Editör: ULUSOY), s. 110 vd..

¹⁵⁵ Ayrıca bkz. AL KILIÇ, (2017) s. 178, dn. 432.

¹⁵⁶ KARAMAN COŞGUN, s. 260; ŞENER, (2015), s. 54 ve s. 56.

¹⁵⁷ KARAMAN COŞGUN, s. 260.

¹⁵⁸ Aynı yönde bkz. ŞENER, (2015), s. 55.

¹⁵⁹ BÖCKLI, § 17, s. 2352, N. 74. Esasında, İsviçre Borçlar Kanunu’nda 1991 yılında yapılan değişikliğin ardından 1 Temmuz 1992’den itibaren yürürlükte olan bu düzenlemenin, en azından bu haliyle TTK m. 512 hükmüne alınmasında fayda bulunmaktaydı.

Alman hukukunda ise, AktG § 62, Abs. 1'de bu sorunun genel bir düzenleme ile çözüme kavuşturulduğu ve pay sahiplerinin, kendilerine yapılan tüm haksız ödemeleri (*kâr payı, tasfiye payı, hazırlık dönemi faizi veya ne ad altında olursa olsun*) iade etmekle yükümlü olduğunun hüküm altına alındığını görülmektedir. Hatta Alman hukukunda, yapılan bu haksız ödemelerin iadesini, şirketin yanı sıra alacağını şirketten tahsil edemeyen alacaklılar da talep edebilmektedir.

TTK m. 512'de, tasfiye paylarının iadesi hususunda ayrıca bir hükme yer verilmemesi ya da bu maddede, haksız olarak alınan tüm unsurların (*kâr payı, tasfiye payı, kazanç payı ya da hazırlık dönemi faizi ayrımı yapılmaksızın*) iadesi yönünde genel bir düzenleme yapılması yoluna gidilmemesi nedeniyle, TTK m. 512'nin kıyasen tasfiye paylarına da uygulanamayacağı ve bu hususta TBK'nın sebepsiz zenginleşme hükümlerine gidilmesi gerektiği düşüncesindeyiz¹⁶⁰. Ancak burada ikili bir ayırım yapılması yerinde olacaktır:

- Tasfiye ile ilgili tüm kurallara riayet edilerek tasfiye sürecinin usulünce yürütülmesinin ardından, şirket defterleri ve belgelerine göre alacaklı olduğu anlaşılamayan ve alacaklılara yapılan ilân sonrasında da süresi içerisinde başvurarak alacağını şirkete bildirmeyen bir alacaklının, tasfiye payları pay sahiplerine dağıtıldıktan sonra ortaya çıkması halinde, böyle bir alacaklının var olduğunu bilmeyen iyiniyetli pay sahiplerinin¹⁶¹ aldıklarını iade yükümlülüğünden söz edilemeyecektir. Ancak alacak hakkı zamanaşımına uğramadığı sürece alacaklının, defter ve belgeler usulünce tutulmuş olsaydı kendisinin alacaklı olduğu bilinebileceğinden bahisle, yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açması ve alacağını tahsil edememe nedeniyle uğradığı zararını tazmin etmesi mümkündür¹⁶². Hatta bu alacaklı, şirketin terkinde dahi, alacak zamanaşımı süresi içerisinde, ek tasfiye yoluyla (TTK m. 547) bu sorumluluk davasını açabilecektir¹⁶³.

¹⁶⁰ Burada bir kanun boşluğu bulunduğu kabulünün ve şirket alacaklılarının şirket pay sahipleri karşısındaki öncelikli konumlarının da göz önünde bulundurulması suretiyle, bu boşluğun hâkim tarafından doldurulması gerektiği yönündeki görüş için ayrıca bkz. WETTENSCHWILER, s. 65; ŞENER, (2015), s. 56. Ayrıca bkz. BÜRGI/NORDMANN-ZIMMERMANN, Art. 745, s. 903, N. 19-21; SCHLUEP, s. 75-76.

¹⁶¹ Usulünce yürütülen ve tasfiye memurlarının haberdar olmadığı ancak pay sahiplerinden bazılarının, alacağını bildirmeyen bu alacaklının varlığından haberdar olduğu hallerde ise, bunlar açısından yapılan dağıtım neticesinde alınan tasfiye payı haksız olduğundan, bunun ispatı halinde iade yükümlülüğü ile karşı karşıya olacağı pek tabiidir.

¹⁶² Tüm tasfiye işlerini usulüne göre yürüten tasfiye memurlarına karşı, alacağına kavuşamayan alacaklının sorumluluk davası açamayacağı yönünde bkz. ŞENER, (2017), s. 57.

¹⁶³ Ayrıca bkz. TTK m. 547/1 hükmüne ilişkin madde gerekçesinde yer alan açıklamalar.

- *Haksız yere ve Kanun'da öngörülen usul ve şartlara riayet edilmeksizin*, henüz dış tasfiye işlemleri kapsamında varlığı bilinen alacaklılara ödeme yapılmamış olmasına rağmen, ortaklara tasfiye payı kapsamında malvarlığından ödeme yapılması hâlinde ise, dağıtımla ilgili hükümler, şirket alacaklılarını koruma amacıyla emredici olarak düzenlendiğinden, emredici hükümlere aykırı olarak yapılan bu işlemlerin akıbeti butlan olacak ve pay sahibinin iyiniyetli ya da kötünietli olduğuna bakılmaksızın¹⁶⁴, onlara yapılan haksız ödemelerin TBK'nın sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümleri kapsamında (TBK m. 77-82) iadesi gerekecek ve ayrıca TTK m 541/4 gereğince tasfiye memurlarının sorumluluğuna gidilebilecek; bu bağlamda sorumluluk davası, şirketin terkininden sonra dahi ek tasfiye kapsamında (TTK m. 547) ileri sürülebilecektir¹⁶⁵.

SONUÇ

Anonim şirketlerde tasfiye payı alma hakkı, malvarlıksal nitelikte bir pay sahipliği hakkıdır. Nispi müktesep hak olarak kabul edilebilecek tasfiye payı alma hakkı, kuruluş aşamasında, esas sözleşmeye hüküm konulmak suretiyle tamamen ortadan kaldırılabilir (TTK m. 507/1). Sonradan yapılacak bir esas sözleşme değişikliği ile bu hakkın tamamen ortadan kaldırılması, bu durumdan etkilenen ilgili tüm pay sahiplerinin olumlu oyları ile mümkündür. Tasfiye payı alma hakkının, tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı veya tasfiye bakiyesine katılma hakkı veren intifa senetleri çıkarılması suretiyle sınırlandırılmasına ilişkin esas sözleşme değişiklikleri ise, TTK m. 421/3, b'de öngörülen nisaplarla alınabilir. Bununla birlikte, bu değişikliklerle hakkının dürüstlük kuralına aykırı olarak zedelendiğini ileri süren pay sahiplerinin duruma göre iptal davası açabilecekleri gözden kaçırılmamalıdır.

¹⁶⁴ Pay sahibinin iyiniyetli olduğu hâllerde de, TBK m. 77 gereğince sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade yükümlülüğünün doğduğunun kabulü gerekir [Aynı yönde bkz. DOMANIÇ, s. 1486; AYTULUN/TOROSLU, s. 71; KAUFMANN, s. 42 ve s. 44-45; KARAMAN COŞGUN, s. 267; LEHMANN, s. 587. Ayrıca bkz. BUDLIGER, s. 78 (*Yazar iyiniyetli olup olmamanın, tasfiye payı olarak aynen ödeme yapıldığı durumlarda, aynı olarak ödenen tasfiye payının iadesinde rol oynadığını ifade etmektedir*); FORSTMOSER/MEIER-HAYOZ/NOBEL, § 56, s. 866, N. 141. İntifa senedi sahiplerince haksız alınan tasfiye payları bakımından ayrıca bkz. TEOMAN, s. 247-248. Aksi yönde bkz. TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (2005), s. 849, N. 1603 (*Yazar, iade yükümlülüğünün, yalnızca pay sahiplerinin kötünietli olduğu durumlara inhisar edilmesi gerektiğini savunmaktadır*); TEKİNALP, (2015), s. 202, N. 10-111; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, (1976), s. 199-200; DOĞANAY, s. 1307.

¹⁶⁵ BACHMANN (Editör: SPINDLER/STILZ), § 271, N. 15; ŞENER, (2015), s. 59 vd.. Ayrıca bkz. HÜFFER (Editör: GOETTE/HABERSACK/KALSS), § 271, s. 1955, N. 11 ve § 272, s. 1970, N. 29 vd. Ayrıca bkz., OTT (Editör: WACHTER), § 271, s. 1437, N. 8; LEHMANN, s. 587.

Tasfiye payı alma hakkı, tasfiye bakiyesinin dağıtımı esnasında pay sahibi sıfatını haiz olanlara sunulmuş bir haktır. Pay üzerinde intifa hakkının bulunması halinde tasfiye payı, pay sahibine ödenir; ancak bu değer üzerinde intifa hakkı sahibinin hakkı devam eder. Şirketin kendi paylarını iktisabı, bedelsiz payların iktisabı hariç, hiçbir pay sahipliği hakkı vermeyeceğinden, şirketin tasfiye payı alma hakkından da söz edilmez. Kanuni bağlamli payların, dış tasfiye kapsamında el değıştirmesi halinde, tasfiye memurlarının teminat isteme ve verilmezse, devre onay vermeme hakları olmakla birlikte; bu payların iç tasfiye aşamasında devri halinde, tasfiye payı, ödenen sermaye tutarı oranında dağıtılacağından, kanuni bağlamli payı devralanın tasfiye payı alma hakkına sahip olduğunun kabulü gerekir. Sözleşmesel bağlamli, şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte kendiliğinden sona ereceği için, henüz devir işlemi şirketçe onaylanmadan şirket sona ererse, tasfiye payı da sözleşmesel bağlamli payı devralan kişiye ödenir.

TTK m. 507, m. 508 ve m. 543 hükümleri dikkate alındığında, hem tasfiye bakiyesinin nasıl kullanılacağı hem de bu bakiyenin pay sahipleri arasında dağıtımının nasıl yapılacağı hususunda esas sözleşme ile Kanun'da yer alan düzenlemelerden ayrılma imkânının olduğu görülür. Bu hususta esas sözleşmede bir düzenleme varsa, tasfiye memurlarının öncelikle bu hükümlere göre hareket etmesi; bir hükmün olmadığı hallerde ise, tasfiye payının, pay sahiplerinin taahhüt ettikleri sermaye için ödemede buldukları orana göre dağıtılması gerekir.

Tasfiye payı alma hakkı, şirketin alacaklılarının alacak hakkı karşısında ikincil niteliktedir. Bu nedenle sona eren şirkette öncelikle dış tasfiye kapsamında şirket borçları ödenmesi; alacaklılara alacaklarını bildirmeleri için yapılan üçüncü çağrıdan itibaren hesaplanacak olan altı aylık bekleme süresinin geçmesi; pay bedelleri iadesi ve tasfiye memurları tarafından düzenlenen kesin bilançonun genel kurulca onaylanması gerekir. Bu andan itibaren pay sahibinin tasfiye payı alma hakkı, bir alacak hakkına dönüşür.

Dağıtım kural olarak para ile yapılır. Ancak sözleşmede aynî dağıtım yapılmasına karar verilebileceği gibi, böyle bir belirlemenin olmadığı hallerde, bu konuda genel kurul da karar alabilir. Ancak bu son ihtimalde, esas sözleşme ile öngörülmeleyen bir imtiyaz oluşturulmasının ve pay sahiplerinin ödedikleri sermaye oranından daha fazla bir haksız yararlanmaya sahip olmasının önüne geçilebilmesi için, aynî malvarlığı değerlerinin bilirkişi aracılığıyla tespitinin yapılması; arada fark varsa, bunun da pay sahibi tarafından iadesi gerekir.

Tasfiye memurları, tasfiye payının dağıtımından önce, ilgililerin hak sahibi olup olmadığının tespitini yapmalıdır. Bu hususta haksız yere yapılan ödemeler, onların sorumluluğunu doğuracağı gibi, şirketin terkini anından sonra dahi (ek tasfiye yoluyla) haksız alınan tasfiye paylarının iadesine sebebiyet verebilir. Bu durumla karşılaşmamak adına, ilgililere çağrıda bulunulması ve verilen süre içerisinde kendilerine başvurmayan pay sahiplerinin tasfiye paylarını bankaya depo ederek şirketin terkini yoluna gitmelerinde fayda bulunmaktadır.

Tasfiye memurlarınca tüm safhaları usulünce yürütülmüş olan bir tasfiye süreci neticesinde, pay sahiplerine tasfiye payları ödendikten sonra, şirket defter ve belgelerinde alacaklı olduğu görülmeyen ve Kanunda öngörülen süreler içerisinde alacağının tahsili için şirkete başvurmayan alacaklıların istemde bulunması halinde, pay sahipleri iyiniyetli ise, tasfiye paylarının iadesi gerekmeyecektir. Tasfiye memurlarınca her işlem usulünce yerine getirildi ise, onların da sorumluluğuna gidilemeyecek; ancak, alacağına kavuşamayan alacaklı, şirket defter ve belgelerini usulünce tutmayan yönetim kuruluna karşı gerektiğinde ek tasfiye yoluyla sorumluluk davası açılacaktır. Kanun'da öngörülen usule uyulmadan haksız dağıtılan tasfiye payları ise, pay sahibi iyiniyetli olsun olmasın iade edilecektir.

KAYNAKÇA

- AKDAĞ GÜNEY, Necla: **Anonim Şirketlerde Kuruluş**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- AKIN, Murat Yusuf: **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- AL KILIÇ, Şengül: **Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017 [AL KILIÇ, (2017)].
- AL KILIÇ, Şengül: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2009 [AL KILIÇ, (2009)].
- ALTAŞ, Soner: **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler**, 7. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016.

- ANSAY, Tuğrul: **Anonim Şirketler Hukuku Dersleri**, 6. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1982.
- ARSLANLI, Halil: **Anonim Şirketler: IV. Kısım Anonim Şirketin Hesapları- V. Kısım Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi**, Fakülteler Matbaası, Ankara, 1961.
- AYHAN, Rıza/ÇAĞLAR, Hayrettin/ÖZDAMAR, Mehmet: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- AYHAN, Rıza: “Anonim Şirketlerde Haksız ve Kötüniyetle Alınan Kâr ve Kazanç Paylarının İadesi”, **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları (Editör: Ulusoy, Erol)**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016.
- AYTULUN, Metin/TOROSLU, M. Vefa: **Anonim Şirketlerde Tasfiye**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- BACHMANN, Gregor (Editör: SPINDLER, Gerald/STILZ, Eberhard): **Aktiengesetz**, 2. Auflage, C.H. Beck Verlag, München, 2007.
- BAHTİYAR, Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, Beta Yayınları, Güncellenmiş 13. Bası, İstanbul, 2019.
- BARIN, Taylan: “*Bankalarda Unutulan Mevduat ve Sair Kıymetlerin Zamanaşımına Uğramasının Hukukun Genel İlkelerine ve Anayasa’ya Aykırılığı*”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2016, S. 122, s. 73-98.
- BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan: **Şirketler Hukuku Dersleri**, 5. Bası, Bursa, 2017.
- BOZKURT, Tamer: “*Bankacılık Kanunu’nun 62. Maddesinin Hukuki Niteliği, Uygulama Alanı ve Mülkiyet ve Miras Hakkı Yönünden Anayasaya Aykırılığı Sorunu*”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM)**, 2017, 3(1), s. 23-46 [BOZKURT, (2017)].
- BOZKURT, Tamer: **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2016 [BOZKURT, (2016)].
- BÖCKLI, Peter: **Schweizer Aktienrecht**, 4. völlig überarbeitete und erweiterte Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, 2009.
- BUDLIGER, Hansjörg: **Das Recht Des Aktionärs auf Anteil am Liquidationsergebnis**, Juris Verlag, Zürich, 1954.

- BÜRGI, Wolfhart F./NORDMANN-ZIMMERMANN, U.; **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch**, 5. Band Obligationenrecht, 5. Teil Die Aktiengesellschaft und Die Kommanditaktiengesellschaft, Schullthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1979.
- ÇEKER, Mustafa: **Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı**, Karahan Kitabevi, Adana, 2004.
- ÇEVİK, Orhan: **Anonim Şirketler Dördüncü Kitap: Hesaplar-Tasfiye**, Şahsi Yayın, Ankara.
- DOĞANAY, İsmail: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 2, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004.
- DOMANİÇ, Hayri: **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi II**, Temel Yayınları, İstanbul, 1988.
- ERDEM, Nuri: “6102 sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep (Kazanılmış) Hakları”, **REGESTA**, C. 2, S. 1, 2012/1, s. 29-44.
- FORSTMOSER, Peter/MEIER-HAYOZ, Arthur/NOBEL, Peter: **Schweizerisches Aktienrecht**, Verlag Stämpfle+Cie AG., Bern, 1996.
- FÜLLER, Thomas (Editör: BÜRGER, Tobias/KÖRBER, Torsten): **Heidelberger Kommentar zum Aktiengesetz**, C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 2008.
- HEBERLEIN, Robert: **Die Kompetenzausscheidung bei der Aktiengesellschaft in Liquidation**, R. Keller Offsetdruck, Zürich, 1969.
- HÜFFER, Uwe (Editör: GOETTE, Wulf/HABERSACK, Mathias/KALSS, Susanne): **Münchener Kommentar zum Aktiengesetz**, Band 4 (§ 179-277), 3. Auflage, Verlag C.H.Beck/Verlag Franz Vahlen, München, 2011.
- İMREGÜN, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, Yasa Yayınları, 4. Bası, İstanbul, 1989.
- İZMİRLİ, Yedigâr: **Türk Ticaret Kanunu’na göre Tasfiye Memurlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001.
- KARAMAN COŞGUN, Özlem: **Anonim Şirketin Tasfiyesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

- KARASU, Rauf: “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması*”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2008, C. XII, S. 1-2, s. 127-147 [KARASU, (2008)].
- KARASU, Rauf: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009 [KARASU, (2008)].
- KAYA, Arslan: “*Müktesep Haklar*”, **Makalelerim - I**, Beta Yayınları, İstanbul 2012, s. 69-73.
- KENDİGELEN, Abuzer: **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1994.
- KERVANKIRAN, Emrullah: **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.
- KIRCA, İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/MANAVGAT, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 2/2**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2016.
- KONURALP, Haluk: “*Bankanın Tasarruf Mevduatının Hukuki Niteliği*”, **Ankara Barosu Dergisi**, 1980, S. 1, s. 14-23.
- KRAFT, Alfons (Editör: ZÖLLNER, Wolfgang): **Kölner Kommentar zum Aktiengesetz**, Band 5/3, §§ 262-290 AktG, 2. Auflage, Carl Heymanns Verlag KG, München, 2004.
- LEHMANN, Karl: **Das Recht der Aktiengesellschaften**, Band 2, Scientia Verlag Aalen, Berlin, 1964.
- MAURER, Franco: **Das Recht auf den Liquidationsanteil bei der Aktiengesellschaft**, Inaugural-Dissertation, Bern, 1951.
- MOROĞLU, Erdoğan: **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, Oniki Levha Yayınları, 8. Baskı, İstanbul, 2016 [MOROĞLU, (2016)].
- MOROĞLU, Erdoğan: **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Oniki Levha Yayınları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, İstanbul, 2017 [MOROĞLU, (2017)].
- NARBAY, Şafak: “*6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri*”, **Erzincan Üniversitesi**

Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 3-4 (2012), s. 201-251 [NARBAY, (2012)].

NARBAY, Şafak: **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, Seçkin Yayınları, Ankara 2003 [NARBAY, (2003)].

NEUHAUS, Markus R./BLÄTTER, Jörg (Editör: HONSELL, Heinrich/VOGT, Nedim Peter/WATTER, Rolf): **Basler Kommentar, Obligationenrecht-II**, 4. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2012.

OERTLE, Matthias/du PASQUIER, Shelby (Editör: HONSELL, Heinrich/VOGT, Nedim Peter/WATTER, Rolf): **Basler Kommentar, Obligationenrecht II**, 4. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2012.

OKUCU TAFTALI, İpek: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyaz**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2018.

OTT, Wolfgang (Editör: WACHTER, Notar Thomas): **AktG Kommentar zum Aktiengesetz**, RWS Verlag Kommunikationsforum GmbH, Köln, 2012.

ÖZKORKUT, Korkut: “*Anayasa Mahkeme’sinin Kaydi Systeme İlişkin Sermaye Piyasası Kanunu’nun m. 13/4 Hükmü Hakkındaki İptal Kararının Düşündürdükleri*”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 2015, s. 245- 271.

PIRRINGER, Anton: **Die Gesellschaft in der Liquidation – Ein Vergleich zwischen österreichischem und britischem Gesellschaftsrecht**, Wien, 2012, Dissertation.

PULAŞLI, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi, C. II**, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018 (PULAŞLI, C. II).

PULAŞLI, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi, C. I**, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018 (PULAŞLI, C. I).

REİSOĞLU, Seza: **Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007.

RIEK, Ranier: **Das Liquidationsstadium bei der AG**, Dissertation, Zürich, 2003.

- RIESENHUBER, Karl (Editör: SCHMIDT, Karsten/LUTTER, Marcus): **Aktiengesetz Kommentar, Band 2**, 2. Auflage, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2010.
- RÜZGÂR, Yurdağül: “*Mevzuat, Yargıtay Kararlar ve Doktrin Işığında Mevduatta Zamanaşımının Değerlendirilmesi Mevduatın İade Edilmemesinin Hukuki Sonuçları*”, **Bankacılar Dergisi**, Aralık 2007, S. 63, s. 71-96.
- SCHLUEP, Walter René: **Die wohlerworbenen Rechte des Aktionärs und ihr Schutz nach schweizerischem Recht**, Polygraphischer Verlag AG, Zürich und St. Gallen, 1955.
- SEVİ, Ali Murat: **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Seçkin Yayınları, 3. Bası, Ankara, 2014.
- STÄUBLI, Christoph (Editör: HONSELL, Heinrich/ VOGT, Nedim Peter/WATTER, Rolf): **Basler Kommentar, Obligationenrecht-II**, 4. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2012.
- ŞENER, Oruç Hami: **Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye**, Adalet Yayınları, Ankara, 2015 [ŞENER, (2015)].
- ŞENER, Oruç Hami: **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 3. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017 [ŞENER, (2017)].
- ŞİT İMAMOĞLU, Başak: “*Mevduatta Zamanaşımı*”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Ankara, 2015, C. XXXI, S. 1, s. 163-186.
- TEKİL, Fahiman: **Anonim Şirketler Hukuku**, Alkım Yayınları, 2. Bası, İstanbul, 1998.
- TEKİNALP, Ünal/POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku - II**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017 [TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU), (2017)].
- TEKİNALP, Ünal/POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku - I**, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019 [TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU), (2019)].
- TEKİNALP, Ünal/POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku, 2. Cilt**, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1976 [TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU), (1976)].

- TEKİNALP, Ünal/POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin: **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 10. Tıpkı Basım, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2005 [TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU], (2005)].
- TEKİNALP, Ünal: **Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları (Pay Defteri Hukuku İle)**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012 [TEKİNALP, (2012)].
- TEKİNALP, Ünal: **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015 [TEKİNALP, (2015)].
- TEOMAN, Ömer: **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul Üniversitesi Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1978.
- TÜRK, Hikmet Sami: **Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1986.
- UYSAL, Esra: **Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2016.
- UZEL, Necdet: **Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam**, XII Levha Yayınları, İstanbul, 2013.
- von STEIGER, Fritz: **das Recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz**, Polygraphischer Verlag AG, 4. Auflage, Zürich, 1970.
- WETTENSCHWILER, Suzanne: **DiestilleLiquidationderAktiengesellschaft im Vergleich mit dem gesetzlichen Liquidationsverfahren**, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1982.
- WIEDEMANN, Herbert: **Aktiengesetz Großkommentar, Dritter Band, § 179-290**, 3. neu bearbeitete Auflage, De Gruyter Nerlin Verlag, Berlin - New York, Berlin, 1973.
- YASAMAN, Hamdi: **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi**, Ankara, 1987.
- YILDIZ, Şükrü/ÖZBAY, İbrahim: *“Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418/4’de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı”*, **Makalelerim 1988-2007**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008, s. 503-529.
- YILDIZ, Şükrü: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004.

